ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՊՈԼՍՈՅ համար, տարեկան 70 ղրշ. վեցամսեայ 35 ղրշ. Եռամսեայ 20 ղրշ. — ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ համար, տարեկան 90 ղրշ. Վեցամսեայ 45 ղրշ. Եռամսեայ 25 ղրշ. — ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ համար, Տարեկան 25 ֆր. Վեցամսեայ 13 ֆր.։

ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐՈՂԸ ՄԻԱՅՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴ Է

ՀԱՏԸ 10 ՓԱՐԱ

Bureaux de la rédaction du Journal Arménien DZAGHIK

Galata Kourchounlou han, N. 7 Cons/ple.

ԾԱՂԻԿ

ՕՐԱԳԻՐ

"زاغيك" ارمنيجه يومى وسياسى غزته در

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ

Կալաթա, Գուրշունլու խան, թիւ 7

ՍԱԳԱՅԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ուղղուած ամէն թղթակցութիւն պէտք է հանիրձ գրուած ըլլայ։

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ուղղուած ամէն գրութիւն ետ չի տրուիր։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՍԿՍԻՆ

ԱՄԷՆ ԱՄՍՈՅ 1ԻՆ, 10ԻՆ ԵՒ 20ԻՆ

ԺԶ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 492

"ԾԱՂԻԿ" ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ԻՐԻԿՈՒՆ

28 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1902 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

ԱՊԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

(Բ. ԵՒ ՎԵՐՋԻՆ ՄԱՍ)

Բայց անկից աւելի զզուելի ու ընդվզեցնող բան մը, անկէ վարի տունին մէջ տրուած էր ինծի տեսնել։ Մանկամարդ կին մը, նրբամարմին, թարմ ու վառ մորթով, բայց ոչ այնչափ չքնաղօրէն գեղեցիկ, ամուսին մը ունէր, որուն հօ, իրմէն աւելի համակրած էի։ Հսկայ, արքենի, գեղադէմ, խրոխտ երիտասարդ մը, միշտ հիանալիօրէն վայլեցուցած իր համազգեստը, որովհետեւ գնդապետ մըն էր ան, գործօն բանակին մէջ, խիստ մեծ ապագայի տէր, հարուստ, եւ ամէն կերպով դիւրակեցիկ կեանք մը վարելով իր ընտանիքին հետ։ Հազիւ հինգ տարուան կենակցութեան մը մէջ, արդէն իսկ երեք սիրուն զաւակներ ունէին։ Մէկը չորս տարու խարտեաշ մանչուկ մը, միւսը հազիւ ճլորած հրեշտակ մը, երրորդը՝ մօրը գիրկը, ստինքէն կախուած։ Արդ, կ'ուզէ՞ք որ, այդ կինը, իր ամուսինին մեկնելէն ետքը ամէն առտու, մինչեւ իրիկուն, նոյն իսկ երբ պատուհանները ամուր կերպով վարագոյրներով փակ ըլլային ամբողջ, առանց յուսահատելու, յամառելով, ցուրտին, տաքին, հովին, արեւին կատաղօրէն սպասէր, յոխորտէր. հագուած տանէն հագուէր, դուրս ելած տանէն դուրս ելլէր, ետեւէն դար, պարզապէս հալածէր զիս. առանց զուարճութիւններէն, տեսողներէն, բարեկամներէն քաշուելու եւ խենթի մը պէս հայածէր, հետապնդէր, հրաւիրէր զիս, տանիք սպասաւորներուն ձեռքը ձգելով իր ձագուկները։ Իրաւ որ, եթէ նոյն իսկ ամէնէն կնամոլ մարդը եղած ըլլայի աշխարհիս, չէի կարծեր որ նորէն պիտի կրնայի գոհացում տալ իրեն, անքան մեծ էր ախորժանքը. իրեն ապերախտութեանը նկատմամբ, հանդէպ իր ամուսինին ու զաւակներուն, որոնց համար չեմ գիտեր ինչու, ընդհակառակը, մեծ համակրութիւն մը ու արգահատանք մը կը զգայի ներսս։

Անգլի տունը, վերի յարկը, կնիկ մը կար, միս մինակ ապրող, որուն ապրուստի աղբիւրը, անլուծելի հարց մը պիտի մնար, ամէնուն համար, եթէ երբեմն, անծանօթ մարդիկ չգային այցելել իրեն, զորս շատ անգամ ինք խաբած կը բերէր։ Փառաւոր շրջազգեստներ կը հագնէր, եւ արդուզարդի անհագին ծախքեր կ'ընէր։ Գրեթէ միշտ կառքէն վար չէր իջներ։ Այդ պարագային, ա՛լ տարօրինակ չեմ գտներ որ, ան ալ միշտ չափիկով չպտտէր դէմս, բացի այն պարագայէն անշուշտ, ուր յաճախորդ բարեկամի մը ներկայութեանը պատճառով պատուհանները գոցելու կը ստիպուէր։ Չեմ զարմանար նաեւ երբ ան իր հրապուրելու ու հրաւիրելու ճիգերուն ու փորձերուն մէջ, ամէնէն աւելի փորձառութիւն ու հնգինակութիւն ցոյց կու տար, յնականարար արուեստէն եղողի մը ճարտարութիւնով, ու չէ թէ ամաթկոտի մը անճարակութիւնով, ինչպէս էր սա միւս գնդապետին կնիկը։

Անոր վարի յարկը, բազմանդամ ընտանիքի մը, — շատ յետական բան մըն է հոս, ընտանիքներու ու պչրուհիներու ընակակցութիւնը միեւնոյն երդիքին տակ, — կրտսեր աղջիկը, — մեծերը ամէնքն ալ ունէին իրենց սիրահարները, — պզտիկ երթալէ առաջ կամ անկէց վերադարձէն ետքը, սիրային նամականիներու մէջէն բազցուած ու գզգուած, տոմսակներ կ'ընդօրինակէր ու թղթատան միջոցով կը ղրկէր ինծի, կանոնաւորապէս, առանց օր մը մոռնալու, առանց վայրկեան մը յապաղելու, առտու իրիկուան ճաշի մը պէս «... Այնչափ ետեւ կ'ըմ ինկողներուն մէջ, անշուշտ դրժուար է ինծի չյուսահատիլ. կը գրէր օր մը, բայց դուն ալ պէտք ես սա աղէկ գիտնալ որ, անոնց մեծագոյն մասը արդէն ու բիչներուն հետ engagée են եւ կերակուրի վրայէն, երբ dessert կ'ուզեն գործածել քեզ, մինչդեռ դուն իմ ամբողջ անունդս պիտի ըլլաս»։

Ի՞նչ փոխարէնութիւն, Տէ՛ր Աստուած, եւ այս հանճարեղ գիտուն, սփրային ու գրական շրջանակներուն մէջը աննշմար չանցնելու նախասահմանուած, ապահովաբար նամականիէ մը ընդօրինակուած չէր։ Ահա աղջիկ մը, գպրոցական ուսանողուհի մը դեռ, որ սակայն կը խոստանայ, եւ իր փայլուն դաստիարակութիւնովը պատիւ պիտի ըլլայ իր սեռին, կարգուած առնենը։

Բայց իրաւ էր որ մեծագոյն մասը արդէն ունէր իր ամուսինը կամ սիրահարը։ Եւ այս երկու բառերը գրեթէ հաւասար նշանակութիւն ունին իրենց աչքին Vivre maritalement միեւնոյն բանն է կարգուած ըլլալուն հետ, սա տարբերութեամբ միայն որ, հոն պըսակի եւ ամուսնալուծումի դժուարութիւնները, ծախքերը, ձանձրութիւնը ու հրապարակումը չկան։ Ատոր համար է որ, կէս-գիշերի մը մօտ երբ կը վերադառնայի, քիչ մը զուարթ ընկերակցութենէ մը դեռ նոր բաժնուած, կարուհիներէն մէկը տեսնելով իրենց դրանը առջին, որ մէկուն սպասելու երեւոյթը ունէր եւ ամէնէն աւելի acharnée հետս խենդն էր, մօտեցայ եւ ուզեցի հարցնել թէ ինչո՞ւ այնքան ծայրայեղ թափով մը կը հետապնդէին զիս, բան մը ուրիշ չախորժիս պիտի տայի երեսին երբ խոսքս ընդմիջելով ինչ կ'ուզէք որ ըսէ. «Բայց կը ներես, հիմա առտնը չէ այդ բաներուն. հիմա մարդ պիտի գայ, պէտք չէ որ քեզի տեսնէ։ Ան բոլորը ցորեկուան համար են։ Հիմա գիշեր է, եւ գիշերուան համար տղէն ունիմ հաս մը»։ Նըէն աղէկ որ, խիղճ մը կամ վախ մը ունենցան։ Միգի երկուքս մէկ տեսնալու կամ հրաւիրելու գաղափարին առջեւ, ինչու որ հօ տեսայ անանկներ ալ, որոնք այդքան փափկանկատութիւն մը կամ հեռատեսութիւն ալ չէին ունենալ իրենց բիրտ կիրքին ու ախտացին հեշտասիրութեանը կատաղի թափին մէջ։

Եւ առտու մըն ալ, տնեցիներս կը խնդային զարմանալուս վրայ, երբ իմացուցին թէ հազիւ տասնըվեց տարեկան դրացի աղջիկ մը որ յաճախորդ մըն ալ չունէր դեռ, զաւակ մըն է ծներ գիշերը։ Ամէն կողմէն շնորհաւորութեան կը փութային, անվտանգ ու դիւրութիւնով ծնելուն համար, երբ, ըստ իս, աւելի դիւրութիւնով յղանալն էր շնորհաւորելի։ Եւ ծնողքը կը փութային իրենց շնորհակալիքը յայտնել, բարեկամներու ու դրացիներու հետզհետէ հասնող բարեացակամ այդ ցոյցերուն հանդէպ՝ իմ զիտողութեանս վրայ. «Մնողքը իրաւունք մը չի կրնար ունենալ խառնուելու իրենց աղջկանը կեանքին ու կամքին, մանաւանդ որ ան է ամէնէն աւելի դրամ վաստկողը տունին մէջ։ Լաւ գործաւորուհի մըն է, եւ եթէ չուզեն, կրնայ առնել քալել», կ'ըսէին։ Իսկ պաշտօնական կերպով ծանօթ սիրող մը չունենալուն համար աւելի վերապահօրէն կը խօսէին, որուն մանուածներուն մէջէն կը դդուէր որ յաւ գործաւորուհին patron-մեծ դեր ունէր գործին մէջ։ Ի՞նչ մէջ է մէջ ապակաւորում չըլլայի կանոնին։ Երկու օր վերջն ալ տարեկից ուրիշ աղջիկ մըն էր որ զաւակ մը կը ծնէր, երկու տուն վար, որ ոչ սիրող մը ունէր, ոչ գործաւորուհի էր, եւ ո՛չ ալ patron մը։ Բայց այնքան շատ են ամուլի pentionnaire-ներ բոլորանուր քաղաքին, գրեթէ բոլոր, հարուստ ու պարկեշտ տուներուն իսկ մէջ, որչափ շատ են գնատի աղջիկները, նոյն իսկ դիւրակեցիկի ու պարկեշտ ընտանիքի զաւակներ, գրեթէ քով զլուխ հանգիպած խմարաններուն մէջ։

Ուրիշ տունէ մը, մայր ու աղջիկ միանգամայն կը հալածէին զիս, եւ միթէ ս չհասատար երբ որ ըսիմ թէ, ամէն տեսակէտով մայրը աւելի կ'արժէր աղջիկէն։ Երկուքն ալ կը յոխորէին զիրար, կը գիտէին իրարու ասդանական գիրքերը ու չարժումները եւ ի բարու դէմ նախատական ու յարձակողական նամակներ ինծի տեղացնելէ չատ առաջ կ'երեւայ թէ, առաջին թշնամանքները ու փախի աչուներ փոխանակուած են եղեր տունին մէջ, բան մը զոր ես չէի կրնար գիտնալ անշուշտ առաջուց։ Եւ երբ որ մըն ալ հայր խմացաւ այդ հակառակութեան ու անոր պատճառներուն, մայրը իր նամակին՝ մէկուն մէջ, չէր քաշուեր ամբողջ ինքէ իր աղջիկը, իմ առջեւս, իր, այդ առտուքին հեղինակ, եւ կը գգուշացնէր զիս այդ թունաւոր ու վտանգաւոր արարածէն։ Իր այդ նամակէն վերջը, եթէ ոչ արդէն իսկ առաջ ես ականջս ոչ նուազ թունաւոր ու վտանգաւոր կը դառնէր եւ կատարելապէս խուլ էի մօտ ու աղջկան կռուազան փութկոտութիւն. ներսուն ու avance-ներուն հանդէպ։

Իսկ տունիս մէջինները մի՛ հարցնէք։ Երրոր փողոցէ փողոց, պատուհանէ պատուհան, այդչափ արագ կը քալէին յարաբերութիւնները, նոյն իսկ տունին մէջը ինչե՞ր չէր ըլլար։ Պատրաստ օրս մըն էի ես, անակրն կալ ու հաճելի, տանտիրուհիին, աղջիկներուն, եւ աւելի կամ պակաս louche բոլոր վարձակալուհիներուն, — ամէնքն ալ գաղտորս, — համար, որոնց չարքը ոչ ծայր ունէր ոչ վերջ։

Դեռ ո՞ր մէկը պատմեմ։ Շատոր չեմ յիշեր ալ, շատին ալ կարեւորութիւն չէի տար։ Փողոցները, անծանօթ կիներ կը բարեւէին զիս, գիշեր ժամանակ մանաւանդ թեւս մտնելով առանց մէկիկերուքի. տեղ մը երթալ զուարճանալ կամ գումի մը պարպել կ'առաջարկէին։ Ուրիշներ ալ, յուսահատած, ապուշ մըն է, դանդաղ մըն է, անզգայ մըն է, կ'ըսէին ինծի համար, այնչափ ուժով որ իմանայի եւ սա ատենն կը տեսէր Այդ ամէնուն վեւջը մէր փողոցին մէջ, խաւարին մը տիրուհին, ինչ իրաւունքով cour պիտի չընէր ինծի։ Շատ երիտասարդ ու շատ ալ սիրուն ու յաւ կուզիչ կին մըն էր ան։ Հակառակ տեղական ճաշակին ու նորաձեւութեան, անսեթեւեթօրէն, խարտեաշ, խառնակ ու գանգուր մազերը՝ գագաթ ճակատին վրայ թափած, երկնային վճիտ աչքեր, շնորհալի հասակ մը, միշտ բաց գոյն արդուզարդեր, ճերմակ կիսակօշիկներով, մեծ գերասանուհիի մը երեւոյթը պիտի տային իրեն, եթէ այդ գինետունին մէջը եղած չըլլար։ Եւ հակառակ չահարեր խմարանի մը տէրը ըլլալուն, մէկը չունէր ան ալ դեռ, հիմակուհիմա, ամուսին կամ սիրող մը՝ անխուսափելի։ Եւ ամէն անգամ որ գործ մը չունենար ներսը, անպատճառ դուրս պիտի ելլէր, լրջօրէն, յօնքերը պռստած, աչքերը սեւեռուն, թեւերը հարուստ կուրծքին վրայ ծալլած, ոսկեզօծ դուռ, դապանկներուն մէջը չրջանակուած ըլլալով, առանց յըրութեան առանց ծայրայեղութեան, առանց անքաղաքավարութեան զիս նայուածքով ուտելու ու դիւթելու համար կարծես, միշտ բարձրութիւն մը, վերապահութիւն մը, ազնուութիւն մը զննելով իր հրապուրներուն ու հրաւէրներուն արձակումին մէջը, անանկ որ նեղութիւն մը, դժկամակութիւն մը, երկիւղածութիւն մը կ'ունենայի գոհացում տալու անոնց եւ կը փախէի։ Նոյն աւելի, ցեխին մէջը ինկած հրեշտակի այդ չքնաղ ու զգլխիչ մեղուոր ու գողտրիկ, արգահատելի ու չքեղ միանգամայն այդ պատկերը որ կը ցցուէր, դուռին խորքին խորհրդաւոր մթութեանը մէջէն, ճերմակ ու դիւթիչ, աչքերը յափշտակուած, նուրբ թեւերը խորախորհին ծալլած հարուստ յանքերին վրայ, ոսկեզօծ դռնապակներուն մէջը շրջանակուած, իր ետեւին երկու փարքերուն, իր իսկ քաղաքին երկու գերագոյն, անմահ ու անմահ գործիչներուն երկու փառապետներուն Ուիպլենի ու Վան Տէյքի վրձինած գլուխ գործոցի ու չքեղ նկարի մը պէս։

ԺՈՆ ԹՕՄՍԻ

Վ.Օ.Գ.ՈՒԱՆ ԹՈՒՌ ՈՎ

«ՀԱՒԱՏՔԻՆ ԵՏԻՆ»

ՄՏԱՒՈՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

ԳԵՐՄԱՆ ԱԶԴԵՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՇԱՀԵԿԱՆ ՀԱՐՑԱՐԱՆ ՄԸ

1. — Ի՞նչ կը մտածէք ընդհանուր մտաւորական տեսակէտով Գերմանիոյ ազդեցութեան վրայ։

2. — Այդ ազդեցութիւնը գոյութիւն ունի՞ տակաւին եւ իր արդիւնքները կ'արդարացնե՞ն զինքը

ԺԱԳ ՄՈՌԼԱՆ

(Գ. ՄԱՍ)

ԱԼՖՐԷՏ ՖՈՒՅԵԷ

... Գերմանացիներէն փոխ առնելիք ինչ գէշ բան որ ունին անոնք (չափազանց բռնասիրութիւն, մեքենական կրթութեան մենաշնորհ, պատմութեան եւ գրական քննադատութեան մէջ, արդի անհոգութիւնը իմաստասիրական ուսումնասիրութեանց նըրկատմամբ, եւ փոխ չառնել անոնցմէ՝ ինչ լաւ բան որ ունին (դպրոցներու պաշտամունքը, կարգապահութեան սէր եւ յարգանք կանոնի), ահա ինչ որ բրած են անդնդահատ, երեսուն տարիէ ի վեր, Մեր երկրորդական կրթութեան վերանորոգիչները. աւելի ձեռնհասօրէն ընթացիկ քաղաքականութեան մէջ քան դաստիարակութեան։ Մտաւորական սխալ անխտրականութիւնը, — իրական առանձնաշնորհ մը ի նպաստ նուազ բարձր եւ աւելի գիտական ուսումնոց, որոշ մէ կը խորանէ մեր իրաւագիտութեան եւ բժշկութեան համալսարաններ, որոնք արդէն շատ լեցուած են, «գիտութեանց» աշակերտներով՝ զուրկ գրական եւ իմաստասիրական զարգացումէ միեւնոյն ատեն. մեր լիսէներուն մէջ, գրութեանց դասարաններ (որոնք այնքան բազմաթիւ են Գերմանիոյ մէջ) եւ իմաստասիրութեանց դասարանները հետզհետէ աւելի պիտի ամայանան։ Մենք այն ատեն Ֆրանսայի մէջ պիտի ունենանք չարիքներ՝ — որոնց դէմ կը գանգատին Գերմանիոյ մէջ, — առանց անոնց փոխարէն բարիքներ վայելելու։

Մեր գործնականներս ալ հաւասարութեան մը եւ գէշ հասկցուած հանրամատչելութեան մը անունով կը թողուն իրենց նշանաւոր որդեգրած ըլլալ՝ — ամէն բան հաւասարցնել եւ ցածցնել։ Համալսարաններուն, իրաւաբանական եւ բժշկական Ֆաքիւլթէներուն, եւ մեծ դպրոցներուն կը վերաբերի հիմա, ինքզինքնին պաշտպանել, ինքզինքնին խիստ ցուցնելով եւ այսպէսով արդար առաւելութիւններ ապահովելով աշակերտներուն՝ որոնք բարձրագոյն զարգացում մը պիտի ստանան։ Եթէ անոնք այդ բանը չընեն (ինչպէս կ'ընեն գերման համալսարանները), այն ատեն բոլոր մակարդակներն ալ պիտի սպառնան իջնել, բան մ'որ գէշ պիտի ըլլայ մեր երկրին համար։ Օրինակ որ փառասիրութիւնը ունենա՛նք պահելու մեր բարձրութիւնները։

ՌԷՄԻ ԴԸ ԿՈՒՐՄՈՆ

Գերմանիոյ գրական ազդեցութիւնը այսօր Ֆրանսայի վրայ, ամբողջովին ոչինչ է. իմաստասիրական ազդեցութիւնը՝ նուազելու վրայ։

Չի թուիր ու ժամանակակից Գերմանիոյ մէջ բան մը գոյութիւն ունենայ որ պատասխանէ այն բանին՝ զոր գրականութիւն, գրական շարժում կը կոչենք. կան մ'բառական արուեստի ձեւի մը եւ մտածելու եղանակի մը համար։ Գիտուններ կան հոն, քննադատներ կան, պատմագէտներ, պատմիչներ, բանասէրներ, լեզուագէտներ եւ մանրագէտներ, որոնց իւրաքանչիւրը իր գործը կը կատարէ գերմանականօրէն, եւ ահա ամէնքը։ Բայց չեմ գիտեր. թերեւս կայ գերմանական գրականութիւն մը՝ զոր կը ծածկեն մենէ։

Իմաստասիրութեան համար, Քանդի ազդեցութիւնը կը նուազի հետզհետէ. Նիցշէնը կ'աւելնայ եւ Շոբենհաուէրի ազդեցութիւնը մնացած չէ բոլորովին։ Ասոր պատճառը այն է որ Ֆրանսական գաղափարով սնած էր ան, եւ իր գրուածքներուն մէջ մեր մտքէն եւ մեր գրութենէն քիչ մը բան կը գտնենք միշտ։ Միեւնոյն պատճառներուն համար է որ նաեւ Նիցշէ սիրելի դարձաւ ճանչցուելուն պէս. իր գրութիւններէն ոմանք ուրիշ բան չեն բայց եթէ Բասքալեան գաղափարի մը ընդլայնումը։ Բայց վերջապէս գերմանական է ան, թէեւ գերմանացիները չեն սիրեր զինքը եւ չեն ալ հասկնար, ու իր ազդեցութիւնը՝ որ անժխտելի է, հետզհետէ աւելի պիտի ներգործէ քրիստոնէութեան խուսափող միտքերու վրայ։ Այսպէս մեր իմաստասիրութիւնը՝ գերմանական՝ Քանդէն ի վեր, անտարակոյս գերմանական պիտի մնայ Նիցշէի շնորհիւ։ Բայց Նիցշէականները՝ Քանդեաններու ստորոտ ոգին ունենալ չեն թուիր։ «Աղէկէն ու գէշէն անդին» աւելի ներածութիւն մըն է բաղմապատիկ եւ քաջալանդուլ հակասութիւններով լեցուն ապագայ աւետարաններու, քան նոյն ինքն աւետարան մը։ Աղէկ հասկցուած Նիցշէն անհատական անկախութեան սկզբունք մըն է։ Քանդի անփոփոխ հրամայականը հարկէր տարիէ ի վեր քրիստոնէութեան ծառան բրած է իմաստասիրութիւնը։ Արդէն լիսէներուն եւ վանքերուն մէջ բարոյական նոյն ճշմարտութիւնները կ'ուսուցուին։ Նիցշէ կը սորվեցնէ մեզի բաժնել ամէն բանէ եւ նախ բարոյական ճշմարտութիւններէն, որոնք իրականութեան մէջ ուրիշ բան չեն, բայց եթէ քրիստոնէական բարոյականի ճշմարտութիւններ պատճառաբանուած՝ Քանդի կողմէ։ Սպասելով որ Նիցշէ գերազանցնէ կամ ֆրանսական տիրապետող իմաստասիրութիւն մը ի յայտ գայ, սա պահուս Քանդ կը մնայ տիեզերական բնազանցութեան եւ բարոյականի վարպետը։ Ու մեծ չարիք մըն է ասիկա։ Իր ձեւազեղծող ու եղծանող վարդապետութիւնը, հակառակող՝ ժպիտին ու կրօնական սկեպտիկութեան, մեզի համար մտաւորական ճշմարիտ թոյն մըն է։

ԺԻՒԼ ԼԸՄԷԹՐ

Անդամ Ֆրանս. Ակադեմիայի

Երկար ատեն խորհրդածելէ վերջ, շատ անկեղծօրէն խօսելով, չեմ գիտեր ինչ պատասխանել։ Երեսուն տարի առաջ երբ «Էքօլ Նորմալ»ը կը մտնէի գերման քննադատութիւնը շատ պատկառանք կ'ազդէր, այսօր չիտա՛կը չեմ գիտեր։ Գերման գրականութեան ազդեցութիւնը ոչինչ է։ Չեմ գիտեր թէ ինչ է գերմանական իմաստասիրութեան ազդեցութիւնը։ Կը մնայ երաժշտութիւնը...

Վերջապէս ինծի անանկ կու գայ որ մենք գերմանական ազդեցութեան ենթարկուեցանք մանաւանդ 1870էն առաջ։ Այսօր գերմանական ուժին են. թերեւս, ենք բայց այնպէս կը թուի ինծի թէ մտաւորապէս Գերմանիա ա՛լ ազդեցութիւն չունի մեր վրայ։

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

ՎԵՐՋԻՆ ԱՆԳԱՄ

9 «Վահան Գույումճեան»ի ստորագրութեամբ «Արեւելք»ի 4978 եւ «Գրիգոր Ճիլերճեան»ի ստորագրութեամբ՝ 4992 թիւերուն մէջ՝ Պ. Թոթվայեան բերնի ծամոց բրած է Խարբերդ ղրկուած ուսուցչին անունը «Ծաղիկ»ի 365 թիւին մէջ փոխանակ Գ. Ճիլերճեանի՝ Վ. Գույումճեան գրուած ըլլալը, ասիկա՝ որ պարզ սխալ մը եղած է, առիթ տուեր պարոնին՝ մրոտելու երկա՛ր տողեր, համեմուած ծիծաղելի սրաբանութիւններով. չգիտենք սակայն ինչո՞ւ Տովբիթեան հայեացքով կարդացեր է «Ծաղիկ»ի այդ թիւը՝ որուն մէջ տեմնուած ա. նունի սխալը՝ խմբագրական է պարզապէս եւ չէ գրուած մեր կողմէն, մեր հաղորդած տեղեկութիւնը «Չակերտ»ի մէջ հրատարակուած է եւ խմբագրական սխալն ալ ուղղուած 369 թիւով, թէեւ այդ ուղղութիւնն ալ ինծի կը վերագրէ պարոնը. չարամտութիւնը՝ ուրիշի՞ն որո՞ւ քով կը տեսնուի, իմ թէ Թոթվայեանի։

10. «Վահան Գույումճեան» ստորագրութեամբ հրատարակուած յիշեալ յօդուածին մէջ քննադատուած ենք դարձեալ «Ծաղիկ»ի 325 թիւով երկրաշարժի առթիւ մեր հաղորդած մէկ տեղեկութեան համար. «Կ'ըսուի թէ՝ Կարսի մէջ զօրաւոր ցնցումներ պատահած են եւն.», է՛ գրուիմ «Կարսայ դուռը» չփոխուած «Կարս» քաղաքին հետ. թէ՝ այդ թիւրիմացութիւնը մե՞զ կը վերաբերի թէ Ֆրէր Մաքսին՝ որ (հայերէն լեզուով ոչ թէ ֆրանսերէն՝ որպէս կը ստէ մեր քըննադատը) անձամբ մեզի ալ խօսած էր Կարսի մէջ երկրաշարժի մը պատահիլ, կրնայ ստուգուիլ Հայ կաթոլիկներու վարժարանին ուսուցիչներէն։

Պահ մը ենթադրենք թէ մենք իսկ եղած ըլլանք մարդը մը կամ տեղւոյ մը անունը խօսակցութիւն հետ շըփոթողը, ինչ կը հաստատուի ասով ըստ Թոթվայեանի, Սանասարեանի մասին մեր հաղորդած տեղեկութեանց անհիմն(՞) ըլլա՞լը։ Չիտակը՝ այսքան ալ սրամտութիւն եւ ընթերցողները միամիտ կարծելու յաւակնութիւն՝ ներելի չէ վերջապէս մարդու մը համար՝ որ ինչքան ալ անորակելի յատկութիւններ ունենայ, Սանասարեան վարժարանին աւագ ուսուցիչներէն մէկն է այսօր։

11. «Ծաղիկ»ի 369 թիւով, մենք անյարմար դատած էինք Գէորգ Ճիլերճեանի՝ իբրեւ Մելիտոսեան էֆէնտիի օժանդակ, Խարբերդ ղրկուիլը, յայտնելով թէ՝ այդ պարոնին տեսութիւնները՝ Սորսորի վանքին նկատմամբ, ուղղամտութեամբ չպիտի պարզուին, սա պարզ պատճառով որ Ճիլերճեան Գէորգ «հոգի կու տայ Կարինէն դուրս չելլելու», այս առթիւ Պ. Թոթվայեան խեղճ Գրիգորին ստորագրութեան տակ, երկար բարակ ու ծիծաղաշարժ յառաջբերումներ ըրած է. սխա՞լ էր տեսութիւնը, նոյնը չհաստատեցի՞ն Խարբերդէն ղրկուած թղթակցութիւնները. նոյն եզրակացութեան չյանգեցա՞ւ Կեդրոնի Խնամակալութիւնը երբ ստացաւ Ճիլերճեանի տեղեկագիրը։ Գալով Ճիլերճեանի (Գէորգին) նկարագրին, որուն համար ովսաննաներ կը կարդայ Թոթվայեան՝ իր այդ ցափառուքներուն մէջ, կը բաւէ յայտնել հետեւեալ պարագան. Սան. հաստատութեան մասին «Իրագեկ»ին յօդուածները Էրզրումի մէջ կարդացուած օրուան իրիկունն իսկ, երբ կը գտնուէր Թոթվայեանի տունը՝ Գէորգ Ճիլերճեան ծայրայեղօրէն գրգռուած եւ տենդային յուզումներով պաշարուած ներս մըտաւ եւ երբ գիտցաւ թէ ես եմ «Իրագեկ»ը, բուռն վիճաբանութիւն մը ուղեց բանալ ինծի հետ եւ երբ վարժարանին բարոյական կրօնական վիճակին վրայ կը խօսէինք. այդ պարոնը կարծես խելագարած՝ ըսաւ. «Եւրոպայի մէջ բրոֆէսորներ իրենց աշակերտները հասերնին անբարոյական վայրեր կը տանին եւ դարձեալ չեն քննադատուիր», երրորդ անձ մըն ալ ներկայ էր այս խօսքին, երրորդ Սանարեանցի մը. ճշմարիտ չէ՞ այս պարագան ո՛վ «ճշմարտասէր» Թոթվայեան, կրնա՞ս ուրանալ։

12. «Արեւելք» իր 5013 թիւով խմբագրական մը հրատարակած է «Սան. վարժարանին շուրջը» խորագրով. արդէն ըսինք թէ՝ այդ խմբագրականը ծայրէ ի ծայր Նիկողոս Թոթվայեանը խմբագրած է՝ որուն համար չենք կարծեր թէ տարակուսող մը կրնայ գտնուիլ. այդ գրութեան մէջ շուկայիկ ոճով մը կը ձաղկուի «Բիւզանդիոն»ի Կարնոյ թղթակիցը՝ որ համարձակած է նորին ազնուաշրջութեան՝ Թոթվայեանի դէմ աննպաստ գրելու. խորոշութիւնը, ճշմարտութիւնը իբր թղթակից թերթի մը հաղորդելու համար՝ մարդ անպատճառ Թոթվայեան ըլլալու է կամ Սանասարեանի պաշտօնեայ մը եւ ոչ թէ համեստ գործակ մը որ իր ապրուստը կը հոգայ իր մատներուն աշխատութեամբ, փոխանակ խնկարկելու ամբարտաւանութիւնը. մեր տխուր բարքերէն մէկն է ասիկա, ատոր համար չենք զարմանար, բայց այդ խմբագրականին մէջ

Պ. Թօթվայեանի խղճամիտ եւ պարտաճանաչ ուսուցիչ մը ըլլալուն ի վկայութիւն՝ յառաջ բերուած է «Մասիս»ի 291 թիւին մէջ հրատարակուած մէկ քանի տողերը, այնպիսի ձեւով մը որ կարծես խմբագրութեան կողմէն է գրուած, մինչդեռ մենք ենք այդ վկայութիւնը տուողը եւ այսօր ալ նոյնը չենք մերժեր. Պ. Թօթվայեան հմուտ է օսմաներէն լեզուին եւ աշխատութիւնը կը սիրէ ա՛յնչափ որչափ իր օղիին սրուակը որ գրչին եւ գրքին հետ իր անբաժան երրորդութիւնը կը կազմէ. ո՞վ կրնայ ուրանալ այս. սակայն նոյն տողերուն մէջ նաեւ գրուած է թէ՝ «փափաքելի արդիւնք» չի տեսնուիր վարժարանին մէջ օսմաներէնի ճիւղին ալ. ի՞նչ է պատճառը. այո՛, Թօթվայեան հմուտ է, Մեճելլէն թարգմանած է եւ իր հմտութիւնը հաստատելու համար դեռ անցեալները քննադատած Աբիկեան Միհրան էֆէնտիի «Մէզադ»ին մէկ հատուածը. այս ամէնը լա՛ւ. բայց Թօթվայեան իր «ինամեայ պաշտօնավարութեան մէջ՝ բացակայութեան ժամեր չունենալով» հանդերձ ԱԿՆԿԱԼՈՒԱԾ ՋԱՓՈՎ օգտակար չէ եղած. ի՞նչ է պատճառը. Թօթվայեան ինծի խոստովանած է այս բանը եւ իր ցոյց տուած պատճառները մենք իբր ճշմարտութիւն՝ հրատարակել տրուած ենք մեր քննադատութեանց շարքին մէջ. այդ պատճառները եթէ կ'ըսուի թէ գոյութիւն չունին, ուրեմն գտասատուն է պատասխանատուն եւ պէտք չէ մոռնալ թէ՝ այլ է լեզուի մը հմուտ ըլլալ եւ այլ է դասաւանդութեան մերոտ եւ սովորելու զիտնալ. ամավերջի հարցաքննութեանց պահուն «ձեռնհաս անձերու» յայտնած գոհունակութիւնը ապացոյց մը չի կրնար ըլլալ. Սան. վարժարանին ընթացաւարտներուն մեծամասնութիւնը իմացնելի մերամ մը ընելու չափ թուրքերէն չեն սորված. ասիկա չի կրնար արդարանալ որ եւ է առարկութիւններով։

13. «Արեւելք»ի 5017 թիւով ալ Պ. Թօթվայեան՝ Սան. վարժարանը Խարբերդ տեղափոխելու խնդրոյն վրայ խօսելով, ծիծաղելի կը գտնէ այդ յոյսն ու կարծիքը ունեցողները, որովհետեւ «Կարնոյ գաւառական ժողովը տասնամեայ պայմանաժամով վարձու տուած է վարժարանին շէնքը»։ Գրբուեցաւ արդէն թէ գալ. ժողովին այդ որոշումը ի՞նչ պայմաններու տակ տրուած էր եւ մոռցուած չէ անշուշտ Պ. Մատաթեանի անկեղծ եւ անարձակ Գաւառ. ժողովի անդամներուն ուղղած սա խօսքը. «Մօ՛, խալթ մ'ընէք, գո՛ւք ալ ձեռքերնիդ վեր բարձրացուցէք» մենք միայն կը զարմանանք թէ՝ ինչպէս օրէնքներ մատնանշող եւ Մեճելլէն թարգմանող անձ մը՝ 10 տարուան պայմանաժամ մը օրինական ու գործադրելի կը կարծէ եւ ուրախութիւնէն կը կայթէ Արեւելքի էջերուն մէջ . . . ։

14. «Արեւելք»ի 5040 թիւին մէջ «Սանասարեանցի մը» ստորագրութեամբ գարձեալ Պ. Թօթվայեան նախատինքի իր յաւիտենական յանկերգը չմոռնալով, հերքելու (*) եկած է Կարնոյ վարժարաններուն մասին մեր գրած յօդուածներուն մէկ քանի մասերը՝ կըսէ թէ «միայն տեսուչ մը ունենալու շուրջը կը դառնար ու կը դառնայ» Կարնոյ կրթական խնդիրը. բոլորովին սուտ. թողո՛ւնք ուրիշներու եղած զիմումները ուսուցչութեան համար, նոյն իսկ մեզի հետ՝ թէ անցեալ եւ թէ այս տարի բանակցութիւն եւ առաջարկ չեղա՞ն թէ՝ Տ. Զաւէն Ծ. Վ. Ս. Հօրմէն եւ թէ՝ Պատ. Ուսումն. Խորհուրդէն, ուսուցչութեան համար եւ ոչ թէ տեսչութեան։

15. Նոյն յօդուածով՝ Նաթանեան էֆէնտիի մասին բրած ակնարկութեանց գալով կ'ըսէ թէ՝ «Նաթանեան էֆ. Վանէն Պոլիս երթալուն առթիւ այցելեր է Սան. Վարժարանը, պատուեր եւ ոչ-ունկնդրած տեղեկութիւններ հրատարակեր». ի՞նչ կ'ենէ ասկից. Նաթանեան էֆ. քանի մը ժամուան կամ օրուան մէջ վարժարանին ներքին անցուդարձներուն եւ պաշտօնէից ընթացքին վրայ ի՞նչ աննպաստ գաղափար պիտի կազմէր կամ գրէր։

16. «Սանասարեանի վարչութիւն»ը արտօնած է եղեր որ իրենց ուսուցիչները ձրիաբար դասախօսեն ազգ. դպրոցներուն մէջ. ե՞րբ, ո՞ր ատեն, քնացած ատեննի՞ն թէ արձակուրդի ամսոց մէջ։

(Շար.) Մ. ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՌՈՒՍԵՐԸ ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

ՎԼԱՏԻՎՈՍԹՈՔԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՏԱԼՆԻԻ ՆԱՒԱՀԱՆԳԻՍՏԸ

Նովոյէ Վրէմիա մէկ չահագրգռական տեղեկագիրը կը հրատարակէ այն այցելութեան՝ զոր Ռուսիոյ ելմտական նախարարը տուաւ տասնհինգ օր առաջ, Վլատիվոսթոքի մէջ։ Ինչպէս ժամանակին գրած էինք, վաճառականներ, քաղ. քաղաքապետութիւնը, սակարանի ներկայացուցիչներ եւ ուրիշ բազմաթիւ անհատներ ներկայացած են ելմտական նախարարին եւ աղերսագիրներ ու խնդրանքներ մատուցած։ Նախարարը յետոյ նախագահած է գումարումի մը՝ որ տեղի ունեցած է զինուորական կառավարչատան մէջ։ Այս գումարումը նպատակ ունէր իրեն քննելու համար թէ ի՛նչ միջոցներ պէտք էին ձեռք առնուիլ, Վլատիվոսթոքի վաճառականութեան զարգացման համար։ Նովոյէ Վրէմիայի թղթակիցը կը ծանուցանէ թէ Պ. Վիթէ իր հաւանութիւնը տուած է յետեւեալ բարեկարգութեանց համար. — Ազատ նաւահանգիստ մը բաց ըլլայ Վլատիվոսթոքի ծոցին մէջ՝ նաւերու համար. Չինաստանէն ներածուած ապրանքները՝ ըլլա՛յ ցամաքի ճամբով, ըլլա՛յ ծովու ճամբով, մէկտեղ հաշուելով ամէն տեսակէ մետաքսներ, մուշտակ, սուրճ չպիտի վճարեն. առեւտրական վարժարան մը եւ նաւարկութեան դասընթացք մը պիտի հաստատուին Վլատիվոսթոքի մէջ. օտար նաւերով բերուած ապրանքներուն՝ առանց մաքսային քննութեան ծովեզերք հանուելու թոյլտուութիւն եղած է, եւ մաքսային կարգ մը նուազ կարեւոր բայց շատ ձանձրացուցիչ ձեւակերպութիւնները ջնջուած։

★ Բէքինէն կը հեռագրեն Նոյեմբեր 4 թուով. Ծայր. Արեւելքի թերթերուն մէջ երեւցած հրատարակութիւններ կը ծանուցանեն թէ՝ յառաջիկայ Նոյեմբեր 14ին հողի քառասունրորդ մասեր աճուրդի պիտի դրուին Տալնիի մէջ, ամէն ազգէ գնորդներու առջեւ։ Տալնի սքանչելի նաւահանգիստ մը ունի՝ որ ամէն կերպ բնական առաւելութիւնները կը վայելէ. եւ որուն ծաղկումին համար շատ անկարեւոր ծախքեր միայն եղած են։ Առեւտրական ազգի մը ձեռքերուն մէջ, այս նաւահանգիստը Ասիոյ ամէնէն բարգաւաճ նաւահանգիստներէն մէկը պիտի դառնայ։ Դժբաղդաբար, օտար վաճառականներ, յիշելով Վլատիվոսթոքի մէջ իրենց հանդէպ ցուցուած վարմունքը, հաւատք չեն ընծայեր ռուսական կառավարութեան տուած այն ապահովութեանց, որոնց համեմատ Տալնիի նաւահանգիստին ռուսական կայսրութեան միւս բոլոր նաւահանգիստներու վայելած պայմաններէն բոլորովին տարբեր պայմաններ պիտի սահմանուին։ Ներկայիս, մանչուրիական երկաթուղիի շինութեան միջոցին, որ Վլատիվոսթոքը Բորթ-Արթիւրին պիտի միացնէ, թէ՛ երկաթուղին եւ թէ՛ Տալնիի նաւահանգիստը, քաղաքային իշխանութեանց յանձնուած են։ Եւ սակայն, երկաթուղին մօտ է աւարտելու, եւ այն ատեն զայն զինուորական իշխանութեանց տնօրէնութեան պիտի փոխանցուի։ Անդրկասպեան երկաթուղին տնօրէնը՝ զօրավար Հուլար, յանձնուած է երկրաչափութեան Պ. Եուկովլիչ։ Միեւնոյն ատեն, քաղաքային պաշտօնէութիւն մը պիտի կարգուի. «երկաթուղիներու ինքնավարական ներ» յառաջիկայ գարնան Մանչուրիա պիտի ժամանեն։ Միեւնոյն բանը նաեւ Տալնիի համար։ Ար դի կառավարիչը, Պ. Սաքարոֆ, որ երկրաչափ մըն է, իր տեղը պիտի տայ անշուշտ զինուորական կառավարչի մը։ Ցետոյ, պիտի զբաղուի սա խնդրով թէ ո՛ր թուականէն պէտք է աւելի բարձր տուրքեր հաստատել Տալնիի մէջ, որոնք երկու տարի ետքն մէջ մ'ըլլան մեծ վնաս մը պատճառելէն Վլատիվոսթոքի նաւահանգիստին։

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՓՐԻԿԷ

ՕԳՆՈՒԹԵԱՆՑ ՎԱՐԿԵՐԸ

Լոնտոնի թերթերը կը հրատարակեն մանրամասնութիւնը այն վարկերուն՝ որոնք անհրաժեշտ են օգնութեան հասնելու Թրանսվալի եւ Օ րանժի։ Այդ վարկերը, որոնց ամբողջական գումարը երկու հարիւր միլիոն ֆրանք է, հետեւեալ կերպով կը բաշխուին։ 1. Նախկին հանրապետութեանց Պիւրկըրներուն յատկացուելիք անհրաժեշտ գումարները, օգնելու համար անոնց որ կարենան իրենց հայրենիքը վերագտնել եւ իրենց սովորական կեանքը ապրիլ նորէն, անձնատուութեան դաշնագրին պայմաններուն Ժ. յօդուածին համաձայն — 75 միլիոն ֆ րանք։

2. Երկու գաղթավայրերուն մէջ զինուորական պատերազմէ վնասուած ուրիշ մարդոց յատկացուելիք անհրաժեշտ գումարները՝ 50 միլիոն ֆրանք։ Կառավարութիւնը որոշած է վերստին երկու կարգի գումարները կայսերական գանձէն վճարել։

3. Գաղթային վարչութեանց կողմէ՝ վերոյիշեալ օգնութեանց գումարներուն վրայ, յաւելուածական օգնութեանց անունով կարեւոր գոյացած կանխավճարներու համար անհրաժեշտ գումար — 75 միլիոն ֆրանք։

Այս փոխատուութիւնը պիտի դանձուի նոյն դաշնագրին պայմաններուն տրամադրութեանց համեմատ։ Այս վերջին 75 միլիոնի գումարը սահմանուած է ծառայելու իբր առժամանակեայ կանխավճար, մինչեւ որ գաղթային վարչութիւնները ի վիճակի ըլլան իրենց հաշուոյն գրամ հայթայթելու։

ՉԷՄԲՐԼԷՅՆԻ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

ՉԷՄԲՐԼԷՅՆԻ ՃԱՌԸ ՆԲՍԵՓ. ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

Անցեալ օր Լոնտոնի Ներսփ. ժողովին մէջ Չէմպըրլէն ճառ մը խօսելով պատասխանած է՝ անդամներէն ոմանց կողմէ իրեն եղած հարցմանց։ Չէմպըրլէն՝ իր մօտաւոր ճամբորդութեան մասին խօսելով, յայտնեց ետքը թէ Հարաւ. Ափրիկէի կացութիւնը մօտէն ուշադրութեամբ պիտի քննէ եւ հարկ եղած միջոցներուն գործադրութիւնը պիտի ձեռնարկէ, անցած է պօէր գերիներու խնդրոյն եւ ըսած է թէ՝ քսանըչորս հազար գերիներէն մինչեւ հիմա տասնըչորս հազարը Թրանսվալ դարձած են, եւ եօթը հազա՛րը՝ մինչեւ ներկայ տարւոյ վերջը եւ միացած մասն ալ հետզհետէ պիտի վերադառնան։ Չէմպըրլէն Հարաւ. Ափրիկէ հասնելուն ետեւ տեսնէ որ մինչեւ այն ատեն կառավարութեան ընձեռած նիւթական միջոցները չեն բաւած, երկու միլիոն ոսկիի գումար մը եւս պիտի պահանջէ։ Շէյթանլ հոգը թէ Պօէրներուն վիճակին նրկատմամբ՝ անգլիական կառավարութեան բռնած ընթացքը սոսկ մարդասիրական ոգիէ մը զրդուած է եւ թէ այս մասին անոնց կողմէ յայտնուելիք ոեւ է գնահատութեան մը տեղի չի մնար. Չէմպըրլէն Թրանսվալի յառաջիկային ունենալիք վիճակին անդրադարձած եւ ըսած է թէ Անգլիոյ յոյսերը պիտի իրականանան։ Այս իր ճառը վերջացուցած է հետեւեալ կերպով. «Հարաւային Ափրիկէի մէջ խաղաղութիւնն ու անդորրութիւնը վերահաստատելու համար անգլիական կառավարութեան կողմէ ձեռք առնուած ազդեցիկ միջոցները իրենց արդիւնքը պիտի ունենան. Ես այս անգամ Հարաւ. Ափրիկէ կ'երթամ, վերջնական եղող բոլոր խնդիրներուն վերջ նական լուծում մը տալու միակ մտադրութեամբ»։ Այս ճառէն ետքը, ժողովին անդամներէն Մ. Բէյքըր, Պէնըրմէն յայտնած է թէ իւրը Չէմպըրլէնի համակարծիք կը գտնուի եւ կը մաղթէ որ ան իր առաջադրութեան մէջ յաջողի։ Նոյնպէս այս ճառին վրայ, ժողովը հաստատեց Հարաւ. Ափրիկէի համար պահանջուած ութը միլիոն ոսկիի նպաստի գումարը։

ՍԱՄԱԼԻԻ ՄԷՋ

Հռոմէն կը հեռագրեն Նոյեմբ. 4 թուով. — Մէկ քանի օրէն հաւանական ըլլալով որ պաշտօնական եւ անպաշտօն բազմաթիւ լուրեր հաղորդուին Սոմալիի նկատմամբ օգտակար ըլլայ թերեւս յայտարարել թէ, Սոմալիներու պետին դէմ ձեռք առնուած գործողութեանց վերաբերեալ բոլոր բանակցութեանց մէջ, իտալական կառավարութիւնը պաշտօնական կամ թիւն ցուցուցած է համաձայնիլ Անգլիացիներու հետ, եւ օգնել անոր բարեկամական եղանակով մը, ընդունելով նպաստել մը հասնելու համար, այսինքն Սոմալիի խաղաղութեան։ Հարկ է ծանուցանել նաեւ թէ՝ Իերկաիիս իտալական ջոկատը մը անգլիական մարտանաւու մը հետ միասին «զինուորական նոյութիւն» մը կը կատարէ իտալական հովանաւորութեան տակ գտնուող ծովեզերքին առջեւ։ Եւ սակայն այն յայտարարութիւնը թէ յառաջիկային ուրիշ գործակցութիւն մը ցոյց պիտի տրուի կանխահաս է։

ՎԻԼՀԷԼՄ ԿԱՅՍՐԸ ԱՆԳԼԻՈՅ ՄԷՋ

Լոնտոնէն, Պեյժ. Վիլհէլմ կայսեր Անգլիա այցելութեան առթիւ հետեւեալը կը գրէ. «Վիլհէլմ կայսեր Անգլիա այցելութիւնը՝ եւրոպական մամլոյն կողմէ տարբեր եղանակներով կը մեկնուի։ Մամլոյն մեծագոյն մասը կը կարծէ թէ այս այցելութիւնը ձեռնարկ մըն է Վիլհէլմ կայսեր կողմէ անգլիագերման մերձեցման մը համար։ Լոնտոնի թերթերէն ոմանց կարծիքով ալ, Վիլհէլմ կայսրը փափաքած ըլլալով իր այդ այցելութեամբ հեռացնել այն գէշ տպաւորութիւնը զոր առաջ բերած են գերմանացիներու վերջին տարիներու Անգլիացիներուն նկատմամբ տածած ատելութեանց զգացումները։ Ուրիշ թերթեր ալ կը կարծեն թէ Վիլհէլմ կայսրը՝ վերջերս երկու պետութեանց միջեւ ծագած մէկ քանի դէպքերուն եւ զեռմանացիներու կողմէ՝ Անգլիոյ գաղթային նախարարին՝ Չէմպըրլէնին նկատմամբ բրած քննադատութեանց երկու վեհապետներուն իրարու հետ ունեցած սիրալիր յարաբերութեանց վրայ ոեւ է ազդեցութիւն մը ունեցած չըլլալը ապացուցանելու համար է որ քաղաքավարական ընթացքի մը մէջ գտնուիլ կ'ուզէ՝ այցելութիւն տալով Անգլիոյ Էտուարդ թագաւորին։ Բայց ինչ որ ալ ըլլայ, եթէ ճշմարիտ բան կայ՝ ան ալ սա է որ Գերմանիոյ կայսրը այս անգամ ա՛յնքան խանդավառ եւ սիրալիր ընդունելութեանց առարկայ չպիտի ըլլայ Անգլիոյ մէջ, երբ ընդհանրապէս փայլուն ընդունելութեան մը արժանացած, անգլիական ժողովուրդին կողմէ՝ հանգուցեալ Վիկթորիա թագուհիին յուղարկաւորութեան ներկայ գտնուելու համար Լոնտոն երթալուն։ Ոտովհետեւ այն ատեն, Չէմպըրլէն յաւակնորդ ըլլալով թէ Ա գիրքը, Գերմանիոյ եւ Ամերիկայի չահերը միացնող քաղաքականութիւն մը անհրաժեշտ է, Լոնտոնի ժողովուրդը կը յուսար թէ մօտ ատենէն Անգլիոյ եւ Գերմանիոյ միջեւ դաշնակցութիւն մը պիտի հիմնուի։ Որովհետեւ այն ատեն Վիլհէլմ կայսրը ֆրանսեւռուսական զինակցութեան դէմ՝ Գերմանիոյ համար իբր հաստատուն յենարան մը անգլիական եւ գերմանական նաւատորմիղներուն վրայ կը փաստէր։ Այլ սակայն, վերջին տարիներս ուրեմն, Գերմանացիներու Անգլիոյ դէմ բռնած ընթացքը հաստատեց որ անգլօգերման գինակցութիւն մը անկարելի էր։ Հիմա, ո՛րքան ալ բուլանդակ մամուլը կարծէ թէ Վիլհէլմ կայսեր Անգլիա այցելութեան նպատակը անգլօգերմանական յարաբերութեանց աւելի սերտ հանգամանք մը տալ է, անիկա ո՛չ թէ ուրիշ բան՝ այլ ո՛չ-պաշտօնական եւ մի միայն քաղաքավարական ընթացք մը պէտք է նկատել։ Ներկայ պայմաններուն մէջ եթէ անգլօգերմանական զինակցութեան մը մասին յոյս տածելը աւելորդ բան է, նոյնքան ալ անիմաստ է այն կարծիքը՝ զոր կը յայտնէ Նէյշընըլ Րիվիւ հանդէսը, թէ՝ Անգլիա պարտի միշտ հակառակ ընթացք մը բռնել Գերմանիոյ հանդէպ։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

★ Պուքրէշ մամուլը միաձայնութեամբ կ'ըսէ թէ Կարոլ թագաւորին այցելութիւնը կը նշանակէ Ռումանիոյ եւ Պուլկարիոյ միջեւ յարաբերութեանց նպաստաւորութիւն։

★ Պօոր, յառաջիկայ Յունուարին ամէն ամիս պիտի հրատարակէ իր քաղաքական կտակը։

★ Սերպիական նախարարապետ Վուիչի բանակցութիւնները, Բալքան մէջ փոփոխութիւն մը կ'ըրնայ մասին, նպաստաւոր ընթացք մը ունին։

★ Աֆղանիստանի սահմանագլուխին վրայ Անգլիա իր զօրքերը շարժման վիճակի մէջ կը դնէ։

★ Մոլթինկի Բոսր Լոնտոնեան թերթը բուռն հրատարակութիւններ կ'ընէ Գերմանիոյ դէմ։

★ Ուաշինկթընէն կը հեռագրեն Նոյ. 4 թուով թէ՝ նոյն օր, Քոլոմպիոյ դեսպանը տեսակցութիւն մը ունեցած է Միացեալ Նահանգներու արտաքին գործոց նախարար Պ. Հէյի հետ։ Այդ տեսակցութեան միջոցին նախնական բանակցութիւնները ձեռք առնուած են դաշնագրի մը՝ որ անհրաժեշտ իրաւունքները պիտի տայ Մ. Նահանգներու կառավարութեան ջրանցքին շինութեան համար։ Քոլոմպիոյ դեսպանը վերջնական առաջարկութիւն մը բրած է, երբ պատասխան Միացեալ Նահանգներու կողմէ պատրաստուած դաշնագրին կը հաղորդուի սակայն թէ՝ Պ. Հէյ ո՛չ մէկ քայլ պիտի առնէ Բոլիվէյի Ռուսինիկի փարատանալէն առաջ։

★ Մադրիտէն կը հեռագրեն Նոյ. 4 թուով թէ՝ Պ. Սակաստա պալատէն ելլելուն, ըսած է լրագրողներուն թէ՝ նախարարական տագնապի մը վերջը անհնին է բոլորովին։

★ Պերլինէն կը հեռագրեն Նոյ. 4 թուով թէ՝ Տանրմարքայի արքունիքին՝ Գերմանիոյ նկատմամբ տածած տրամադրութիւնները չգրգռացնելու համար, գերման դահաժառանգ իշխանը ներկայ տարւոյ վերջին Քօբէնհակ պիտի երթայ։

★ Նիւ Եորքի վէնէզուէլլական ընդհ. հիւպատոսը Նոյ. 3 թուով Քարաքասէն հեռագիր մը ստացած է, որով նախագահ Քասթրոյի քաղաքագիր կը հաղորդէ թէ՝ ըմբոստութիւնը կատարելապէս զսպուած է, կառավարական զօրագունդերու տարած մէկ վճռական յաղթանակին վրայ. ըմբոստներու պետ զօրավար Մաթոս փախած է։

ՎԱՐԺԱՐԱՆ ՎԻԵՆՆԱԿԱՆ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ Ի ԲԱՆՍԱԼԹԻ

Հաստատեալ 1857ին

Կը ծանուցանենք ի գիտութիւն այն Պատ. ծնողաց, որոնց զաւակները՝ տեղւոյ անձկութեան պատճառաւ, Սեպտ.ին չկրցանք իբր գիշերօթիկ ընդունիլ, թէ 14 աշակերտաց համար, ի մէջ այլոց նոր ննջարան մը շինած ենք՝ իբր յաւելուած, եւ թէ ի վիճակի ենք դեռ 9 աշակերտ առնելու։

Վարչութիւն վարժարանի

ՆԵՐՔԻՆ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

ՊԱՇՏՕՆ. Տարէնտէի (Սրվազ) գայմագամ անուանեցաւ Պիլէճիկը Համիտ գայմագամ Թեվֆիք էֆ., որուն յաջորդեց Լաթիքի գայմագամ Սաադ էֆ., եւ այս վերջնոյն յաջորդեց Պիւթիւքլէի նախորդ գայմագամ Մէհմէտ Թեվֆիք պէյ։

ԱՍՏԻՃԱՆ. — Ուլայի Բ. աստիճան տրուեցաւ զինուորական գիրուցութեանց անտեսակի պաշտօնեաներէն Շեվգի էֆ.ի։

Միւթէմայիզի աստիճան՝ սպարապետութեան հաշուակալութեան ճիւղէն Հասան էֆ.ի։

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ. — Ա. կարգի Օսմանիյէ պատուանշան տրուեցաւ Կայսերական Ֆերիգ Սաադ փաշայի։ Ա. Մէճիտիյէ՝ Օսմ. Պանքային Բարիզի մասնաճիւղին գերատեսչէն Պ. Շարլ տը Սէրժաքի, Ակատեմիա Օսմանիէ՝ Աւստրիա-Հունգարիոյ Արտաքին գործոց նախարար կոմս Կոլուխովսքիի։

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ. — Այսօրուան թուրք թերթերը հրատարակած են անունները կայս. նաւաշինարանի խումբին ուսուցիչներէն կարգ մը անձերու եւ ուրիշ օսմ. սպաներու որոնց զանազան տարբեր պատուանշաններ շնորհուած են ռուսական կառավարութեան կողմէ։

ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ. — Պոլիս, Սուլթան-Պայազիտ, ատամնաբոյժ Ներսէս էֆ. թաղապետութեան կողմէ հինգ օսմ. ոսկի տուգանքի դատապարտուեցաւ, առանց արտօնութեան ատամնաբուժութիւն ընելուն համար։

*** Տասը օսմ. ոսկի տուգանք առնուեցաւ դարձեալ Սուլթան Պայազիտի կողմը ատամնաբոյժ Երուանդ էֆ. Դասապետեանէն որ առանց պաշտօնական արտօնութեան ակռայի փոշի եւլն պատրաստելով կը վաճառէր։

ՕՍՄ. ՋՈՐՈՒԹԻՒՆԸ. — Այս խորագրին տակ, Իգտամ՝ Նոյէ Ֆրայէ Բրէսէ լրագրէն կ'արտատպէ հետեւեալ հատուածը. — «Ռուսական մամուլը իրական անկողմնակալութեամբ մը կը քննադատէ Պոլսոյ աւագանիներուն շարժումները։ Բեքերապուրկա-

---

[80] ԺԻՒԼ ՄԱՌԻ

ՃՈԳԵԿԱՌՔԻՆ ՍՃԻՐԸ

(ՊՍ ՏԻԿՆԵՐԱԶԱՐԴ ԹԵՐԹՈՆ «ԾԱՂԻԿ»Ի)

Թ.

Գիշերը մութ էր, բայց չքեղ։

Հանդարտիկ դաշտանկարներու մէջէն կ'անցնէին, զորս կը խանդաբէին վայրաշարժին փչփչանքը եւ վակոններու որոտագին ադմուկը։

Երբեմն, լուսաւոր կէտ մը կը նշմարուէր հեռուէն. կառախումբը անոր կը մօտենար եւ կ'անցնէր նետի մը արագութեամբ. երբեմն թանձր բան մը կ'երեւար, աւելի սեւ քան գիշերը. անտառ մըն էր ուր կառախումբը կը մխրճուէր, յետոյ գետ մը՝ հանդարտահոս ջուրերով, որոնց մէջ լուսաւորները կը կարծկլտային, յետոյ գետակի ճիւղ մը որ ծառերուն տակէն կը փախչէր, յետոյ մերկ դաշտավայրեր, ուր բան մը չէր երեւար բայց ի անշափելի անդունդներէ։

Եւ, այս դաշտավայրերէն մէկուն վրայ, ուր կառախումբը կը սուրար գլխի առաջ, գլխի անհուն, Միսիաան յանկարծ նշմարեց կարմիր կէտ մը, շա՛տ պզտիկ, որ հեռուէն մէկը կ'երեւար այն փայփլուն աստղերէն, որոնք կը ճառագայթեն, ամառ գիշերներուն, աղամանդներու պէս, խաւերու խուրձերու մէջ։

Միայն, վայրկեանէ վայրկեան, կարմիր կէտը կը խոշորնար . . . եւ կը թուէր մօտենալ . . . եւ կը մօտենար, արդարեւ։

Կը լսուէր արդէն զարհուրելի աղմուկը կառախումբի մը, որ կը հասնէր, եւ կու գար խաչաձեւելու այն կառախումբը՝ ուր կը գտնուէր Միսիաան։

Քանի մը վայրկեան եւս, ու հո՛ն պիտի ըլլար ալ . . .

Եւ գիշերը անդառն մութ էր, որ հեռուն լապտերին կէս, միայն որ սեւնուէր, որ հեռուէն կը մեծնար։

Միսիաան Սիւզանի քով եկաւ.

— Աղջիկս, պիտի մեռնիմ ես . . . Կը ներե՞ս ինծի . . .

Սիւզան ձեռքին մէկը աչքերուն վրայ բռնած, միւսը երկնցուց գէպ ի մարդը ըսելով.

— Կը ներեմ։

Այն ատեն Միսիաան գնաց հարուած մը տալու դանակին որ բացուեցաւ։

Իջաւ վարի սանդուխին վրայ։

Հոն, կախուեցաւ գլուխ գուրս, մէկ ձեռքով միայն բռնելով դանակին քովի երկաթը։

Միւս կառախումբը կու գար, հրակայ ու գիւական, գիշերուան թանձր խորութեան մէջ։

Երբ վայրաշարժը քանի մը մէջր միայն հեռուն էր, սահեցաւ կամաց մը վար, եւ առանց մարմինը փոխելու գիծին վրայ թեւերը պարզ։

Ահռելի կառախումբը վրայէն անցաւ, արիւնալի միսերու եւ ազատ ալիքներու կոյտ մը վերածելով այդ մարմինը։

Եւ ոչ իսկ ճիչ մը արձակեց։

Երկու կառախումբերուն մէջ ալ, ո՛չ ոք բան մը իմացաւ այս տատմէն։

Բայց թիւ 303 վակոնին մէջ կին մը նուաղեցաւ մրմնջելով.

— Ներեցէք իրեն ալ, ինծի ալ, Տէր Աստուած, ինչպէս ես ներեցի իրեն։

Լիոնի մէջ, երբ շոգեկառքը կանգ առաւ, կայարանին պաշտօնեաները տեսան որ դուռը կիսաբաց է։

Ամբողջ մարմինը փառանցաւ գիծին վրայ

Սրահ-վակոնին մէջ ելան եւ տեսան որ Միսիաան, ինքնիրմէ կորսնցուցած փռուած է գորգին վրայ։

Ոճի՞ր մը . . .

Վար իջեցուցին զայն եւ տարին ու բա՛ն, որ բժիշկ մը յաջողեցաւ ուշքերուն խելքը վրան բերել։

Կառախումբը մեկնած էր արդէն։

Երբ Սիւզան ինքզինքին եկաւ, երկար ատեն չկրցաւ հասկնալ թէ ո՛ւր է . . .

Զարմանքով կը նայէր չորս կողմը եւ երեսը այն անձերուն որոնք շրջապատած էին զինքը։

— Ո՞ւր եմ, բսաւ. ի՞նչ եղաւ։

Բժիշկը կամաց մը իրեն բացատրեց եղածը, հաղորդ զգուշութիւններով։

Տարօրինակ նշաններ մը ի յայտ կու գային եւ կը վախնար որ տենդ պիտի գայ վրան։

— Լիոնի կայարանին մէջ էք, րսաւ բժիշկը, դուք հիմա, երբ Բարիզի կառախումբը եկաւ, քեզի նուաղած գտանք վակոնին մէջ։

— Ա՜հ, կը յիշեմ . . .

(Շարունակելի)

կայա Վըլէտտմոսքի լրագրին՝ այս մասին հրատարակած մէկ յօդուածը շատ ուշագրաւ է։ Այդ թերթը Օսմ. Կառավարութեան զինուորական ոյժն ու հզօրութիւնը գովասանքով ցոյց տալէ ետքը, «Օսմ. Կառավարութիւնը,—կ'աւելցնէ,—այնքան հաստատուն ու քաջ աէրութիւն մրն է որ, անոր մեծութիւնն ու փառքը չգնահատել աննկարագրելի տգիտութիւն մրն է։» Ցիշեալ ռուսական թերթը որ Իշխան Օխթոմսքիի օրկանն է, կ'ըսէ թէ «Օսմ. Կառավարութեան զինուորական գործերն ու կազմակերպութիւնը ուսումնասիրած եւ քննած հմուտ մարդիկ կր հաստատեն թէ Օգոստափառ Սուլթան Աբտուլ-Համիտ Բ. Խան Կայսեր գահակալութենէն մինչեւ այսօր, անցած քանիմը տարիներու մէջոցին, Օսմ. Կառավարութիւնը զինուորական տեսակէտով անօրինակ յառաջդիմութիւն մը րրած եւ կատարելագործուած է։ Հետեւապար, Օսմ. Կառավարութիւնը հանրային խաղաղութեան եւ ապահովութեան պահպանող մը ըլլալով հանդերձ, յայտնի է թէ շատ դիւրաւ կրնայ զսպել այն թշնամին որ կը յանդգնի վրդովել անդորրութիւնը»։

ՏԱՐԵԴԱՐՁ.—Անգլիոյ թագուհիին գահակալութեան տարեդարձին առթիւ, այսօր կայս. պահականաւը դրօշազարդուած է։ Կէս օրին թընդանօթներ արձակուեցան։ Այսօր դրօշազարդուած են նաեւ դեսպանատանց պահականաւերը եւ նաւահանգիստին մէջ գտնուող անգլիական շոգենաւերը։

ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆ.—Շէյխ-իւլ-Իսլամ էֆ.ն եւ Էվգաֆի Նախարար Ղալիպ փաշա երէկ ներկայ չգտնուեցան Նախարարաց խորհուրդին, իրենց տկարութեանը պատճառաւ։

ԿԱՄՈՒՐՋԻՆ ԲԺԻՇԿԸ.—Վերջերս Մեծ-Կամուրջին վրայ պատահած ցաւալի արկածին առթիւ վիրաւորուողները, ինչպէս յայտնի է, անմիջապէս դեղարան փոխադրուելով քանի մը խանութներէ մերժուեցան։ Քաղաքապետութիւնը նկատի առնելով որ ուրիշ անգամներ ալ կրնան պատահիլ արկածներ կամուրջին վրայ, անկումներ, ընդհարումներ եւ այլն, կրկին ու կրկին նոյն օրինակ մերժումներու եւ դարմանման յապաղելուն տեղի չտալու համար, որոշեց առողջապահական մասնաւոր պաշտպանող բժիշկ մը պահել մէշտ Մեծ-Կամուրջին գրլուխը։ Այս մասին պէտք եղած հրահանգները տրուեցան արդէն։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ վօրթուս պահականաւը երէկ Մարմարա գնաց

ԸՆԴՀ. ՋԻՆԸՆԿԷՑՈՒԹԻՒՆ. — Թուրք թերթերը արձագանգ կ'րլլան զրոյցի մը, որուն համաձայն Ռուսիոյ Ցարը մտադիր է նոր գիր մը ուղղել տէրութեանց, ամբողջացնելու համար Լա Հէյի խաղաղութեան դեսպանաժողովին գործը։ Իտալական թերթ մը կ'րսէ թէ այս կոչը պատրաստուած է արդէն, եւ Ցարը յարմար առիթի մը կր սպասէ միայն, զայն տէրութեանց ուղղելու համար։ Այս առթիւ «Մէրվէյ» կը գրէ թէ տարակոյս չկայ որ Արեւելքի մէջ այդ առաջարկը սիրալիր կերպով պիտի ընդունուի, նկատի առնելով Վեհ. Սուլթանին կառավարութեան խաղաղասէր եւ յառաջդիմասէր ոգին։ «Եւրոպայի բոլոր վեհապետներուն մէջ, կր յարէ «Մէրվէթ», Վեհ. Սուլթանը ամենէն աւելի խաղաղասէր զգացումներ յայտնած է, եւ ոչ ոք Անկէ աւելի համոզուած գոյացուցած է թէ երկրի մը բարգաւաճումը խաղաղութեան եւ աշխատութեան շնորհիւ միայն ձեռք կր բերուի։ Ն. Կ. Վեհափառութիւնը չէ դադրած Իր իմաստուն քաղաքականութեան գործերը այս հիմնական սկզբունքին համաձայնեցնելէ, քաջալերելով գեղարուեստներն եւ հանրային կրթութիւնը, բարգաւաճեցնելով հաղորդակցութեան միջոցները, եւ բազմապատկելով բարեսիրական հաստատութիւնները»։

ՇԻՐԻՖԻՑԻ. Այս անուան տակ գրած մը պիտի գանձուի աէրերէն այն չէնքերուն, որոնք, յարակից չէնքերու կարուելով եւ փողոցներուն լայննալով, արժէքի բարձրացում մը կ'ունենան։ Այդ չէրէֆիյէ անուան տակ առնուած դրամները պիտի յատկացուին մասամբ վճարելու, թաղապետութեան կողմէ փլցուելու համար գնուած չէնքերուն փոխարժէքը։

ՏԷՖԹԷՐԽԱՆԷԻ ՀԱՍՈՅԹՆԵՐԸ. —Նկատի առնելով որ Տէֆթէրխանէի հասոյթները պէտք եղածին պէս չեն գանձուիր եւ ասիկա կր վնասէ ոչ միայն Պետութեան շահուն այլ եւ ժողովուրդին ալ ուղղակի, որովհետեւ պարտքերը կր դիզուին եւ դժուարութիւններ կր ծագին կալուածային գործողութիւններ կատարուած ատեն։ Այս կրկնակ անպատեհութեանց առաջքը առնելու համար է որ որոշուեցաւ այսուհետեւ Տէֆթէրխանէի հասոյթներն ալ գանձել Տուրքերու Գանձման Նոր Կանոնագրին համաձայն։

ՀԻՃԱԶԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ.—Սապահ կ'ըսէ թէ Հիճազի երկաթուղիին շինութիւնները բաւական յառաջացած ըլլալով մինչեւ ութը տասը ամիս, այսինքն մինչեւ յառաջիկայ տարւոյ օգոստոս 19, Մաան բաւած տեղը կր հասնի։ Մաան 810րդ քիլոմէթրին վրայ կր գտնուի։ Այսպէսով ամբողջ գիծին մէկ երրորդը շինուած պիտի ըլլայ չորս տարուան մէջ։

ՀԵՌԱԳԻՐ.—Արչիպելագոսի կղզիներուն եւ Այտընի նահանգին միջեւ փոխանակուած հեռագիրներու իւրաքանչիւր բառէն պիտի առնուի 20 փարա։ Արչիպելագոսի կղզիներուն եւ Այտընէն տարբեր նահանգի մը միջեւ փոխանակուած հեռագիրներուն իւրաքանչիւր բառին համար պիտի առնուի քառասուն փարա։

ՌՈՒՏԷՐ ՓԱՇԱ երեք ամսուան արձակուրդով Գերմանիա Չերմուկներ պիտի երթայ։

ԱՆՏԱՌԱՅ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆԵՐՈՒ եւ բաշխուորներէն, զեղծման մը պարագային երբ հաստուե[illegible] մուրհակներ պիտի առնուին միայն։ Իրենց կալուածները արգելման տակ չպիտի առնուին։

ՍՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆ.—Սարրեար, Եէնիմահալլէի մէջ, Էքմէքճի Անդրանիկ աղա սնանկ հրատարակուեցաւ։ Ժիւժ գոմիսէր կարգուեցաւ Մարգար էֆ., եւ սէնտիք՝ փաստաբան Ցակոբ Պահրի էֆ.։

ՀԱԼԷՊԻ մէջ եւ շրջակաները անձրեւ տեղալով հողագործական տեսակէտէն մեծ օգուտ ունեցած է։

ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ ծննդեան տարեդարձը մօտեցած ըլլալով հիմակուց հրամայուեցաւ պատրաստել ցանկը այն բանտարկեալներուն որոնք իրենց պատժոյն երկու երրորդը լրացուցած ըլլալուն համար կայս. ներման պիտի արժանանան ու ազատ պիտի արձակուին։

ՕՈՎԼՈՒ ԱՐԿԱԾ —Շաբաթէն կիրակի լուսնալու գիշերը, արմոնք բեռցած անգլիական առագաստանաւ մը Վոսփորի մէջ, Եէնիքէօյի բացը, հոսանքէն բռնուելով ղէպ ի ծովեզերք քշուեցաւ, ու քիչ մնաց որ ցամաք իյնար, բայց երկու կողմէն խարիսխ նետուելով մեծ մը վտանգի մը առաջքը առնուեցաւ։

ՄԵՌԱԾ ԳՈՐԾԱՒՈՐԻՆ ՀԱՄԱՐ.— Անցեալները առողջագործ Կարապետ աղա, Րումէլի Հիսար, Բոպէրթ Քոլէճի մէջ աշխատած ատեն, 8-10 մեդր բարձրութենէ մը իյնալով մեռաւ։ Դպրոցին վարչութիւնը որոշեց ամսական մը յատկացնել մեռնող գործաւորին ընտանիքին, որ անօք մնացած է։

ՔՈԼԵՐԱ.— Հոկտ. 25ին՝ Աղեքսանդրիոյ մէջ 8 դէպք եւ 5 մահ. Եգիպտոսի ուրիշ կողմերը՝ 10 դէպք եւ 4 մահ։

⁂ Հոկտ. 26ին, Աղեքսանդրիոյ մէջ 5 դէպք եւ 3 մահ, Եգիպտոսի ուրիշ կողմերը 14 դէպք եւ 16 մահ։

ՄԱՀԵՐԸ.—Հոկտ. 15էն 25 Պոլսոյ եւ արուարձաններուն մէջ պատահեցան 201 մահեր, որոնց 93ը Իսլամ, 59ը Քրիստոնեայ եւ 13ը Հրեայ։

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ.— Բերա Եէնիչէհիր Ծատէսի, Մինասի փուռը գողեր մըտնելով 400 ոսկի վերցուցեր են։ Իբր կասկածելի՝ քանի մը անձեր ձերբակալուեցան. Հարցաքննութիւնները կը շարունակուին։

⁂ Քանի մը ամիս առաջ, Օրթագիւղ, ծովեզերքը, ծխավաճառ Գրիգոր աղայի խանութը գիշեր առեն գողեր մտնելով, բաւական դրամ վերցուցած էին, սակայն շնորհիւ տեղւոյն ոստիկանութեան գոմիսէր Իպրահիմ էֆ.ի գողերը ձեռք անցուած էին։ Շաբաթ օրը գատավարութիւնին կատարուելով անոնցմէ Սըրտան երեք եւ ընկերը երեքուկէս տարուան բանտարկութեան դատապարտուեցան։

ԲԵՐԱՅԻ ՍԻՒՔԸ.— Երէկ գիշեր եւ գիշերը ներկայացումներու միջոցին Բերայի Սիւքը լեցուած էր խուռն բազմութեամբ մը։ Այս իրիկուն զարձեալ զանազան ներկայացումներ կան։ Զօրեքշաբթի իրիկուն դիւանագիտական իրիկոյթ, — Soirée Diplomatique. — փոխուած ծրագրով եւ Նոր Début-եր։ Մեծ սպասում կայ։ Մօտ ատենէն պիտի ներկայացուի La Gran Via օփէրէթը շատ փայլուն կերպով։

«ԷԹՈՒԱԼ ՖՈՒՍ»Ի Հէյալը մեծ ընդունելութիւն գտաւ Բերայի հասարակութենէն, խաղերուն նոր ու ճոխ տարազներուն համար անշուշտ։ Այս իրիկուն զարձեալ պիտի ներկայացուի բոլորովին նոր խաղ մը։ Ուշ գացողները տեղ չեն գտներ։

ՔՐՈՆԻԿ

ՀՈԳԵՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՊԱՇՏՕՆ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԿԻՒՄՇԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Նախապէս ծանուցումին համաձայն, երէկ, Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցիին մէջ կատարուեցաւ Յովհաննէս Կիւմշեանի հոգեհանգստեան պաշտօնը, հանդիսադրութեամբ Ս. Պատրիարքին։ Անդաս եկեղեցին լեցուած էր երկսեռ խուռն բազմութեամբ։ Կեդրոնական վարչութեան կողմէ ներկայ էին Գաբրիէլ Նորատունկեան, Տիգրան Եուսուֆեան, Գրիգոր Խ ատրեան, Գրիգոր Գորակէօզեան Սիմոն Տէմիրճիպաշեան, Ասատեան եւ Տէր-Ներսէսեան էֆէնտիները, իսկ Կրօնական Ժողովի կողմէ ներկայացուցիչ չկար։ Ներկաներուն մէջ կր տեսնուէին նաեւ ներկայացուցիչներ բոլոր այն հաստատութիւններէն, որոնց մաս հանած է բարեխիշատակ Կիւմշեան իր կտակով։ Այսպէս Երուսաղէմի վանքին կողմէ ներկայ էր Պոլսոյ Երուսաղէմի Պատրիարքական փոխանորդ Սրբազան Ս. Փրկչեան հիւանդանոցի կողմէ ներկայ էին Պատրիկ Կիւլպէնկեան, Գրիգոր Կիւմիւշկէրտան, Տիգրան Մանուկեան, Գրիգոր Էլրկնեան էֆէնտիները։ Հանգուցեալը ծրի դասագիրքերու հրատարակման համար ալ իր կտակէն նպաստ մը հանած ըլլալուն, Ուսումնական Խորհուրդին կողմէ ներկայ էին Տօքթ. Թորգոմեան Հ. Ասատուր եւ Կուրտիկեան էֆէնտիները։ Պատրիարքարանի կողմէ ալ ներկայ էին Թեխեան եւ Խաչատուրեան էֆէնտիներ ինչպէս նաեւ Մրկրտիչ էֆ. Մելիքեան։ Պէշիկթաշի Թաղական Խորհուրդին կողմէ եկած էր Խաչիկ էֆ. Խորասանճեան, իյառագանս հանգուցեալին յիշատակին, որ մինչեւ Մարտէլ մեկնելու տարին, 1896, երեսուն տարի անընդհատ Պէշիկթաշի ամենէն աւելի յարգուած թաղեցիներէն մէկը եղած էր։ Կեսարիոյ Կիւմշեան վարժարանի խնամակալութեան կողմէ ներկայ էր Բարսեղ էֆ. Սթամպոլլեան։ Ներկայ էին նմանապէս հանգուցեալին քեռորդին Մանուկ էֆ. Արզեան, եղբօրորդիները եւ բոլոր ազգականները, Միքայէլ էֆ. Մամիկոնեան, Յարութիւն էֆ. Ասլանեան, ինչպէս նաեւ Պոլիս գտնուող Կեսարացի վաճառականներ եւ ականաւորներ։ Եկեղեցւոյ գաւին մէջ կեցած էին նաեւ Լոռեան վարժարանի երկսեռ աշակերտները։

Պատարագի արարողութիւնը տեւեց մինչեւ ժամը $5^1/_2$ ուրիէ վերջ Ս. Պատրիարքը բեմէն առնելով «Ապաքէն զմարդկան հաստատել կտակ ոչ ոք կարէ անարգել» խօսքը, դամբանական քարոզ մը խօսեցաւ, եւ չիշեց այն գաղափարը թէ թէեւ կտակ մը չի կրնար անարգուիլ, սակայն պէտք է որ ամէն կտակ հաստատուն ձեւ մը ունենայ իր գոյութիւնը ապահովուած ըլլալու համար եւ աւելցուց թէ հանգուցեալը իր կեանքին մէջ մեծ բաղձանք մը ունեցած էր, հաստատ հիմերու վրայ դնելու մեր կտակներուն ձեւը, եւ ստանձնած է կտակաց հոգաբարձութեան ատենապետութիւնը, պաշտօնէ աւելի իբր խղճի գործ։ Ս. Պատրիարքը իր այս քարոզին մէջ ծանրացաւ նաեւ այն պարագային վրայ որով մենք մեր ունեցածէն պէտք է բաժին հանենք հանրային հաստատութիւններու. քանի որ անոնք, ըլլան Աթոռներ, հիւանդանոց, բարեգործական կամ կրօնական ձեռնարկներ, շատ անապահով վիճակներու մատնուած են եկեղեցականներուն հաւասարակշիռ վիճակ մը չունենալուն։ Այս առթիւ Ս. Պատրիարքը կոչում մը բրաւ Ներկաներուն, օգնութեան հասնելու այդ հաստատութիւններուն հետեւելով պարզապէս Կովկասի Հայերուն, որոնք սոն տեսակ հաստատուն ձեւով մը կտակներ կը թողուն, որով իրենց ժառանգորդները որ եւ է տարակուսութիւն մը չեն կրնար ընել։ Նորին Սրբազնութիւնը վերջացուց իր դամբանական քարոզը հետեւեալ խօսքերով.— «Կիւմշեան էֆ իր բոլոր բարի տրամադրութիւններով. ուղղամտութեամբ եւ լաւ ձգտումներով. մահուանէ վերջ օր մը պիտի յիշուէր եւ յետոյ մոռցուէր։ Սակայն մշտնջենաւորելու համար իր անունը կր թողու կտակ մը, որուն մէջ կայ նաեւ գրքերու մեկենասութիւնը։ Առով Իզ Պրեանցի, Սանասարեանցի եւ ուրիշներու պէս մրշտնջենական եւ անմոռանալի յիշատակ մը կր թողու։»

Ս. Պատրիարքը դամբանականէն վերջ ազօթքներ բրաւ հանգուցեալին հոգւոյն համար, ուրկէ վերջ սկսաւ հոգեհանգստի կարգը։ Ս. Պատրիարքը հանդիսադրեց հոգեհանգստի կարգին, իր շուրջ ունենալով Տ. Հմայեակ եւ Տ. Գէորգ եպիսկոպոսները. Ազան, Գնէլ եւ Տիրայր վարդապետները եւ Բերայի բոլոր քահանաները՝ ամէնքն ալ շուրջառով, մինչ ներկաները վառուած մոմեր ունէին իրենց ձեռքը։ Դպրաց դասը երգեց հոգեհանգստեան շարականները, որոնցմէ յետոյ Ս. Պատրիարքը «Հոգւոց Հանգուցելոց» աղօթքով վերջացուց հոգեհանգստի կարգը։

Ս. Պատրիարքը ընկերակցութեամբ Պատրիարքարանի գործակատար Տէր-Ներսէսեան էֆէնտիի, շաբաթ օրը գաւառական պաշտօնատուն երթալով տեսակցեցաւ գաւառական նախարար Բարձր. Ապտիւրրահման փաշայի հետ։

×

Ռուսիոյ դեսպանատան Նորընտիր Ա. Թարգման Պրն Մաքսիմոֆ շնորհաւորական քարթ մը դրկած էր Ս. Պատրիարքին։ Պրն Մաքսիմոֆ, շնորհաւորութեան համար, նախընթաց օր այցելութեան գնաց Ս. Պատրիարքին բնակարանը, սակայն Նորին Սրբազնութիւնը հոն չգտնելով, իր այցետոմսը ձգեց։

×

Անգլիոյ Էտուարդ թագաւորին ծննդեան տարեդարձին առթիւ, Պատր. Փոխանորդ Տ. Գաբրիէլ Սրբազան իր հետ ունենալով Գնէլ Վ. Գալէմքեարեանը, այսօր անգլիական դեսպանատունը կ'երթայ ի դիմաց Ս. Պատրիարքին, շնորհաւորութիւններ մատուցանելու։

×

Երէկ, Սկիւտարի Ս. Խաչ եկեղեցւոյն մէջ կարդացուեցաւ Նորընտիր Թաղ Խորհուրդի հաստատութեան Պատրիարքական կոնդակը։

×

Պէշիկթաշի Նորընտիր Թաղական Խորհուրդը ընտրած է վարժարանին Հոգաբարձութիւնը հետեւեալ կերպով.—Տեարք Ցակոբ Սարրաֆեան, Տօքթ. Ճանիկ Քրիսեան, Զգօն Խորասանճեան, Գայլուստ Աթիրեան, Զօրէհ Խորասանճեան, Լեւոն Գարակէօզեան։ Առաջին երեքը արդէն Թաղական Խորհրդոյ անդամ են։

×

Գնէլ վարդապետ Գալէմքեարեան, կ'ըսուի թէ ուրիշ պաշտօնի մը պիտի կոչուի, որովհետեւ Քղեցիները չեն ուզ ծ զայրը վճարել Պատրիարքարանի կողմէ պահանջուած օրինական ծախքերը։

×

Պալաթի եկեղեցւոյն Թաղ. Խորհուրդի ընտրութիւնը երէկ կատարուեցաւ եւ ընտրուեցան Տեարք Համբարձում Եէ՛էնիճեան, Գրիգոր Զօրաեան, Միսաք Ցովհաննեան, Սահակ Դրլրճեան, Հայկասէր Արրիկեան, Մանուկ Ճէվահիրճեան. Ցարութիւն Ճոֆճաֆեան. Հայկ Ճանիկեան եւ Մարտիրոս Եօզուքեան։

×

Ցաւօք կր տեղեկանանք թէ Վենետիկի Մխիթարեան միաբանութեան Հ Գրիգորիս Ծ. Վ. Մէրճանճեան երէկ իրիկուն Օրթագիւղ, իր եղբօրորդւոյն տունը, աւանդեց իր հոգին։

Հանգուցեալը 80 տարեկան էր։ Զանազան կրթական հաստատութեանց մէջ իբր գործիչ կարեւոր ծառայութիւններ մատուցած է։

×

Պրուսայի Հայ-Համէականներու առաջնորդ Ցարութիւն եպս. Ճամճեան, այսօր մարաքաղաքը կը ժամանէ, ներկայ գտնուելու համար Սինոդի նիստին, ուր պիտի կատարուի Տրապիզոնի առաջնորդին ընտրութիւնը։ Սինոդի նիստին ներկայ պիտի գտնուին նաեւ Խարբերդի առաջնորդ Իսրայէլեան եպս. եւ Ատանայի առաջնորդ Թէրզեան եպս.։ Տրապիզոնի Հայ-Համէական առաջնորդարանը մէկ քանի տարիէ ի վեր թափուր կր մնայ։

ՆՈՐ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՒ ՉԱՓԻ ՎՐԱՅ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐՈՒ

ԼԱ ՊԷԼ ԺԱՐՏԻՆԻԷՐ

23, Կալաթա. Գարաքէօյ, Շիշլիի թրամուէյի կայարանին դէմ, 23

Սոյն հաստատութեան մէջ կր գտնուին ամէնարտուր կերպասով շինուած ձեւաւոր պատրաստ հագուստներ. ամէնքն ալ խիստ չափաւոր գիներով, որովհետեւ տէրը, Պ. Լուիզօբուլօ, 24 տարիէ ի վեր շատ ծախելու սկզբունքը իւրացուցած է։ Կր գտնուին նաեւ մանչ եւ աղջիկ տղոց համար ամէն տեսակ գլխարկներ։ Զրմեռուան եղանակին համար մաշնաւորապար ընտիր հագուստներ եւ բալթօներ հասած են եւրոպական առաջնակարգ գործարաններէ։

ԲԵՐԱՅԻ ԿԵԱՆՔԷՆ ԱՌՆՈՒԱԾ

ԳԵՂՋԿՈՒՆ ԾԱՅՐ ՀԵՏԱՔՐՔՐԱԿԱՆ ՎԷՊ ՄԸ

ՏԻԿԻՆ ՋԱՊԷԼԻՆ ԳԱՂՏՆԻՔԸ

ՊԻՏԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿԵՆՔ ՄՕՏ ՕՐԷՆ

ԵՐԲ "ՈՍԿԻ ՍԱՂԱՒԱՐՏ„Ը ԱՒԱՐՏԻ

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԱՑՍՕՐՈՒԱՆ

ՄԱՐՍԻԼԻԱ, 9 Նոյեմ.— Սիչէ յաճանաւը Մարգինիքէն վերադառնալով Էքս կղզին նաւահանգիստին մէջ խարսխեց։

ՄԱՐՍԻԼԻԱ.—Ծիպութիէն կը հաղորդուի թէ ընդմիջեայ հեռագրաթելը Հոկտ. 19էն ի վեր խզուած է։

ՀՈՏԷՅՏԱ.— Հոտէյտայի մէջ քօլերայի նոր դէպքեր պատահեցան։

ԲԱՐԻԶ. — Բոա տը Ֆլանտրի ընտրութեան մէջ որ տեղի ունեցաւ այսօր, 1265 ձայնով ընտրուեցաւ Պ. Լաժարիժ հանրապետական ընտրելին, արմատական ընտրելի Պ. Լավինի դէմ.

ԱԹԷՆՔ —Ընտրական պայքարը օգեւորութեամբ կր շարունակուի։ Պ. Տէլիոնիսի մէկ նոր ծրագիրը հրատարակուեցաւ, որուն ամփոփումն է. — Պահպանել հաստատութիւնները եւ ամէնուն սահպել յարգանք մ' երկրին օրէնքներուն հանդէպ։ Կարելի եղածին չափ շատ խնայողութիւն ընել որպէս զի պիւտճէին վրայ բան մը զգալի եւ այդ յատկացուի երկրին արտադրիչ ուժերուն աճեցնելուն։ Վերանորոգել պատերազմական իրեղէնները եւ բանակը վերակազմել։

ԲԱՐԻԶ.—Աօլուայի բաժին նախելով Լուպէ նախագահին եւ Վիքթոր Էմմանուէլ թագաւորին միջեւ տեսակցութիւնը տեղի պիտի ունենայ ո՛չ թէ Հռոմի այլ Իտալիոյ ուրիշ մէկ քաղաքին մէջ։ Նոյն թերթը կ'աւելցնէ թէ այս պարագային, Իտալիոյ թագաւորը Պ. Լուպէի փոխադարձ այցելութիւն պիտի տայ հարաւային Ֆրանսայի մէկ քաղաքին մէջ։

ԲԵՐԼԻՆ.—Ռոյթէրի գործակալութիւնը կր հաւաստէ թէ նոր շփոթութիւններ ծագած են, Զիլի նահանգին հարաւային արեւմտեան կողմը, Ազաւիի շրջանակին մէջ։ Ըմբոստները կր մերժեն վճարել պետութեանց տուրքերը պատերազմական տուգանքին դրամը։ Զօրագունդեր ղրկուեցան։

ԵՐԷԿ ԻՐԻԿՈՒԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ. 8 Նոյ.—Վիլհէլմ կայսրը այս առտու հոս հասաւ «Հօհէնձօլըրն» զբօսանաւով եւ Շորն-Քլիֆ գնաց, ուր տղէք անցուց արքայական վիշապազօրաց իր գունդը։ Այս առթիւ բանախօսութիւն մը բրաւ, գովեց նոյն գունդին ըրած գործը Հարաւ. Ափրիկէի մէջ, եւ վերջացուց, ի պատիւ Էտուըրտ թագաւորին «Հուրրա» գոչելով. զոր խանդավառ կերպով կրկնեցին զինուորները։ Նոյն գունդին սպաները գործուեցան ճաշ մը տուին ի պատիւ Վիլհէլմ կայսեր, եւ գունդին հրամանատարը բաժակաճառ մը արտասանեց, որուն պատասխանեց կայսրը։ Ցետոյ Գերման կայսրը Սէնդրինկէմ գնաց։ Լոնտոնէն անցնելուն կայարանը խռնուած ժողովուրդը խանդավառ կերպով ողջունեց զինքը։ Սէնտրինկէմի մէջ կայսրը ընդունուեցաւ Էտուըրտ թագաւորին եւ Կալէսի իշխանին կողմէ։ Տեսակցութիւնը շատ սիրալիր եղաւ։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.—Վեհ. Սուլթանին Թիֆլիսապահ Ֆէյզի պէյ հոս հասաւ, եւ մեծ-դուքս Նիքոլա Նիքոլայէվիչի յանձնեց Վեհ. Սուլթանին նուիրած չորս նժոյգները։

ՄԱՏՐԻՏ.- Երեսփ. Ժողովին մէջ բուռն վիճաբանութիւններ եղան դահլիճին ընդհ. քաղաքականութեան վրայ։ Պահպանողականներու պետ Պ. Սիլվէլա ըսաւ թէ Պ. Սակասթա կորնչեցուցած է երկրին վստահութիւնը։ Պ. Սակասթա պատասխանեց թէ երկիրը մեծապէս պիտի տուժէ, եթէ պահպանողականները անցնին գործին գլուխը։

ԼԱՅՊՑԻԿ.—Կայսրութեան գերագոյն ատեանը հետեւեալ դատապարտութեան վճիռները տուաւ զինուորական գաղտնիքներու հաղորդելուն համար։—Լէոն Պաք՝ $5^1/_2$ տարի, Անթուան Պաք՝ $3^1/_2$ տարի, եւ Ժօզէֆ Բրօքլէրիօն 8 տարի թիապարտութեան, Մարիա Պէա 9 ամիս բանտարկութեան։

ԴԻՇԵՐՈՒԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ. 9 Նոյ.—Շանկայէն հեռագիր մը կ'ըսէ թէ՝ բազմաթիւ ռուս մարտանաւեր Շանկայ հասած են։ Անգլիա հրամայած է անմիջապէս տորփիլ մը ղրկել։

ԱԹԷՆՔ.—Պ. Վալաէք Ռուսաս՝ յառաջիկայ շաբթու հոս կը սպասուի։

ԿԱՐԵՒՈՐ

«Ծաղիկ»ի առաջին տարեշրջանը լրացած ըլլալով, կը խնդրենք մեր այն գործակալներէն եւ բաժանորդներէն՝ որոնք տակաւին իրենց հաշիւները չեն փակած, որպէս զի փութան կարգադրել «Ծաղիկ»ի վերաբերող ամէն հաշիւ։ Իրենց կողմէ պատճառուած ո՛ եւ է յապաղում պիտի խանգարէ մեր հաշիւներուն կանոնաւորութիւնը։ Տարի մը ամբողջ, մենք մեր կողմէ ո՛ եւ է ջանք չխնայեցինք իրենց հաճոյ ըլլալու համար։ Ոչ մէկ զոհողութեան առջեւ կասեցանք, օր օրի յայտնելով եւ լրագրին վերաբերող ամէն կարգի խնդրանքները գոհացնելու համար։ Իրենցմէ մեծ բան մը չենք խնդրեր փոխարէն, այլ կարգադրութիւնը մեզի հետ ունեցած հաշիւներնուն, որոնք որչափ ալ աննշան ըլլան՝ միշտ մեծ դեր մը կը խաղան թերթերու կանոնաւոր մատակարարութեան գործին մէջ։ Այս պատճառաւ մանաւանդ կը խնդրենք իրենցմէ՝ օր առաջ կարգադրել այդ տակաւին հաշիւները։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ, 26 Հոկտ.		
Օսմ. Փոխ. Սէրի Դ. Օ.Ռ.	30	16
Ամենէն բարձր գին »	30	17
» վար գին »	30	1[illegible]
Րումէլի երկաթ. Փր.	117	87
Ամենէն բարձր գին »	118	12
» վար գին »	11[illegible]	[illegible]0
Թրամվայ »	[illegible]40	
—		
3 օրուան Քանտոլիս	360	
3 » Նէկամթուղի	1	75
ԲԱՑՈՒՄ, 28 Հոկտ.		
Օսմ. Փոխ. Սէրի Դ. Օ.Ռ.	30	19
» ժամ 5ին «	30	17
Րումէլի երկաթուղի Փր.	117	87
» » ժամ 5ին »	117	62
—		
Թոմպագ Թիւթիւն Ռէժի	15	5
Սրկարէթ. Սէրի A	[illegible]	2[illegible]
» » B	[illegible]	[illegible]
Պանգ տը Մէթէլին	[illegible]	50
Ագարոն եւ Թրամուէյ	[illegible]	52
Փուլիաստ	1	32
Սօսիէթէ տ'Ասիւրանս	3	8[illegible]

Սօս. Օթ. տը Ֆիլ է տը Ֆ	19	—
Էգարոն Կոմմ. բռնալ	1	50
Փոպագօ Փորթուգալ	0	09
Անթրբէբիզ Ժէնէրալ	0	7
Համաշխ. Երկաթ. Ագս.	11	13
» » Սէրի A	517	—
» » » B	512	—
Պանգ տը Սալոնիք Ագս.	164	—
5% Հէլլէնիք 1881	210	—
Պանգ Նասիոն. Ցուռ.	415	50
Հորիզոմ	78	—
Թրամվայ	140	—
Պոլսոյ Քարափի Ընկ.	182	[illegible]
Հէրքօլի Ջրի Ընկ.	257	50
Թրամվէյի Ընկ.	496	—
Ցրէտի Ֆոնսիէ Էժիբ.	261	75
—		
ՓՈԽԱՆԱԳԻՐ		
Լոնտոն 3 ամիս	108	$^1/_8$
» » » չէք	109	12
Փարիզ » »	23	17
» » » չէք	23	—
Պերլին առանց չէք	18	74
Խալլան Աւստրիական	21	81
—		

ԴՐԱՄՆ. ԸՆԹԱՑՔԸ		
Անգլ. Ոսկի	109	37
20 Ֆրանգնոց	87	20
20 մարքնոց	107	—
Ռոլ Էմփերիալ	90	—
Էրիմիգ	51	09
Մէճիտիէ արծաթ	108	—
Մէճիտիէ քառորդ	107	05
Մէճիտիէ մանրուք	103	15
Պէշլիք	103	20
Մէթալիք	103	—
Րուպլի արծաթ	6	20
Դոլէն	109	10
Ար. արծթ. ֆրնս.	86	30
» » բուլկն.	86	—
» » իտալկն.	81	20
Աւէճինա	09	—
Րուպլի թղթադրամ	8	63
Ֆլորին »	9	06
Մարք »	10[illegible]	10
Ֆրանքի »	37	20
Անգլ. ոսկի »	109	20
Ֆրանս. » »	87	15
Բուլկն. » »	86	20
Պուլկ. » »	86	20
Իտալ. » »	85	20

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

Բարիզ, 9 Նոյմ.		
3% Ֆրանսական.	99	85
$3^1/_2$ % »	98	95
Օսմ. Փոխ. D	28	35
Րումէլի Երկ.	127	25
Օսմ. Ռէժի	36[illegible]	—
Օսմ. Կայս. Պանքա	594	
Օսմ. Մաքս	55[illegible]	
Օսմանիէ	473	—
Քրէտի Լիոնէ	—	
5% Իտալական	103	3[illegible]
Սպանիական արտաքին	8[illegible]	4[illegible]
Թէմպէլի փոխառութ.	465	
Սելանիկ-Կ. Պոլսոյ երկ.	28[illegible]	
Փոստայի երկթ.	385	—
Թրանսվալ Քոնս.	145	50
Չեք Լոնտոնի վրայ	25	13

Լոնտոն, 9 Նոյմ.		
Անգլ. Քոնս.	93	37
Օսմ. Փոխ. B	54	75
» C	31	—
» D	28	—
Օսմ. Պանքա	13	75
Էմփրայէն Իւնիֆիէ	10[illegible]	50
Յոմիններ	106	—
Հիւսիսի երկաթուղի	14	—
Խարտալի »	86	—
5% Հէլլենական 1881	42	
Ֆոնտ »	32	50
Մոնոփոլ »	44	50
Պոլկար 1888 6%	93	—
Թրանսվալ Քոնս.	05	68
Խանդակ. Բարիզի վրայ	25	33
—		

Վիեննա, 9 Նոյմ.		
Րումէլի երկթ.	113	—
Օսմ. Ռէժի	326	—
Փոխն. Լոնտոնի վրայ	239	20
—		
Պերլին, 9 Նոյմ.		
Խանդ. Օսմ. Սէրի D	28	17
Րումէլի երկաթուղի	120	75
—		
Պերլին, 9 Նոյմ.		
Րումէլի երկաթուղի	124	50
Րուպլի (100ր)	216	12
Փոխ. Լոնտոնի վրայ	20	27

ՏՕՔԹ. Ն. ՏԱՂԱՒԱՐԵԱՆԻ ԳՈՐԾԵՐԸ

Կեդրոնատեղի Մատթէոսեան Ծայար. ճ Ֆինճանճըլար, Կ. Պոլիս

Գիտական չարժում Ա. Տարի (1885) (Սպառեալ)	Ղրշ.
Գիտական չարժում Բ. Տարի (1886)	20
Գիտական չարժում Գ. Տարի (1887)	20
Բնական Պատմութիւն Ա. հատոր (Կենդ. Հիւսուածաբանութիւն եւ Մարդկային կազմախօսութիւն ու Բնախօսութիւն, Դասագիրք երկրորդական վարժարանաց	40
Նախորդին համառօտ. Դասագիրք Նախակրթարանաց	8
Ուսումնասիրութիւն միզային քարերու պատճառաբանութեան եւ կազմութեան վրայ (Ֆրանսերէն)	10
Ծագումն հայ տառից (Պասկեալ Իզմիրեանց մրցանակաւ)	10
Մանրէաբանութիւն	10
Տիեզերք եւ իր կազմութիւնը (Ֆրանսերէն)	10
Գրիգոր Աղաթոն (Ծագում եւ կենսագրութիւն)	$2^1/_2$
Առողջապահութիւն	25
Ընդդական գործարանք (Կազմախօսութիւն, Բնախօսութիւն եւ Առողջապահութիւն)	6
Մարդկային Սաղմնախօսութիւն	5
Բառացուցակ Սխտանուանց, Բ. Տիպ	3
Տարրինականութիւն, Գ. Տիպ	3
Տիեզերք եւ իր Կազմութիւնը (Հայ. Թարգմանութիւն)	10

Ս. ՓՐԿՉԵԱՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

ՊԱՐԶ ՕՐԱՑՈՅՑ 1903 ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ

Գին 1 ղրուշ

Հրատարակուեցաւ Հիւանդանոցի պարզ օրացոյցը, նախորդ տարիներէ աւելի խնամեալ եւ մաքուր տպագրութեամբ։ Ինչպէս մի քանի տարիներէ ի վեր, նոյնպէս եւ այս անգամ պարզ օրացոյցը իր սովորական պարունակութենէն զատ, իւրաքանչիւր ժամերգութեանց եւ արարողութեանց մասին մանրամասն ծանօթութիւններ կը պարունակէ եւ օրացոյցի սկիզբը բարձրաստիճան եկեղեցականի մը կողմանէ պատրաստուած՝ պաշտամանց ընդհանուր կէտերու մասին յատուկ խրատականն աւելի եւս ճոխացած է։

Հոգաբարձութիւնս ի գիտութիւն համայնից կը փութայ այժմէն յայտարարել թէ միայն Հիւանդանոցիս օրացոյցն է, որուն ճշդութիւնը հաստատուելով վաւերացուած ու արտօնուած է Պատրիարքարանէն, հետեւաբար պէտք է ուշադիր ըլլալ անոնց կողքերուն վրայ գտնուած կնիքին՝ ուր գրուած է «Սեպհականութիւն Ս. Փրկչի Հիւանդանոցի, 1903»։

Անցեալ տարի յիսուն եւ հինգ հազարի չափ պարզ օրացոյց սպառած ըլլալով, օրացոյցի հասոյթը կարեւոր եւ անհրաժեշտ գործած է Հիւանդանոցիս համար, որոյ այդ հասոյթին աւելի արդիւնաւորման որքան պէտք ունենալն հարկ չկայ բացատրել։ Ուստի Հոգաբարձութիւնը կը յուսայ թէ ամեն բարեսէր ազգայինք պիտի փութան գէթ մէկ մէկ օրինակ գնել անոնցմէ, ո՛չ թէ միայն օրացոյց մը գնած ըլլալու՝ այլ մեծ հաստատութեան մը մէջ խնամուած 1100 պատսպարելոց նպաստ մը բրած ըլլալու գիտակցութեամբ։

Կը գտնուի Հիւանդանոցի գրասենեակը, ի Մեծ Նոր խան, եւ բոլոր գրավաճառաց քով։

ԾԱՂԻԿԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Նոր տարեշրջանին առթիւ թերթիս տնօրինութիւնը կը խնդրէ Գաւառային բոլոր գործակալներէն եւ բաժանորդներէն, որպէս զի եթէ տակաւին թերթիս հետ առկախ հաշիւներ ունին, հաճին փութով կարգադրել, դժուարութեանց տեղի չտալու համար։

ՏՕՔԹ. ԱՐԱՄ ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆ

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Պոլիս, Պահչէ Գաբու, Պին-Պիր-Ջէշիտին դիմաց

ՏՕՔԹ. ԱՐԱՄ ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆ ամէն առաւօտ կանուխ կը գտնուի Սկիւտար, Իճատիէ, Տօղրամաճը փողոց իր բնակարանը։ Ամէն օր 5—11 գիժել Պոլիս, Պահչէ Գաբու Պին-Պիր-Ջէշիտին դիմաց

Կիրակի օրերը ժամադրութեամբ

ՀԷՐՃԱՅԻ ԱՊԱՌԻԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄ ՀԷՐՃԱՅԻ

ԱՊԱՌԻԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄ ՑԱԾԱԳՈՅՆ ԴԻՒՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ ՎԵՐՋԻՆ ԳԻՆ

ԵԹԷ Կ'ՈՒԶԷՔ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՈՀԱՐԵՂԷՆՆԵՐ ՈՒՆԵՆԱԼ, ԴԻՄԵՑԷՔ Պոլիս, Ոսկերչաց Շուկայ Մեծ-Փողոց թիւ 13

ՀԷՐՃԱՅԻ վաճառատունը ունի եւրոպական ճաշակով պատրաստուած գոհարեղէններ, ամէնքն ալ առաջնակարգ ըլլալու պայմանով։

ՀԷՐՃԱՅԻ վաճառատան գիները անմրցելի են։

ՀԷՐՃԱՅԻ վաճառատունը ունի արծաթեղէն ու բանքներ։

ՀԷՐՃԱՅԻ վաճառատունը ունի ժամացոյցներ եւ արծաթեայ գաւազաններ։

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Հարիւրին 20 կանխիկ, մնացեալին համար շաբաթական հարիւրին 5 վճարում կանխիկ գնողին համար հարիւրին 5 զեղչ

Գործածուած գոհարեղէնները եթէ վնասուած չեն, հարիւրին 10 զեղչով ետ կ'առնուին

[illegible]

ՍԵՄԷՆ Ն. ՎԱՃԱՌ[illegible] ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ [illegible]

Բերա, Մեծ փողոց թիւ 136

Բերա, Մեծ փողոց թիւ [illegible]

Կալաթիա, Թօփհանէ[illegible] թիւ 101

Հարսանիքներու եւ երեկոյթներու համար գեղեցիկ ծաղկեփունջեր, [illegible] կանոնաւոր առաքումներ։

ԹԻՒԹ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Բերա Բոսմէլի Բասաժ

Մեծ մթերանոց հեծելանիւներու եւ յարակից ամէն տեսակ հեծելանիւի կազմածներու, լապտերներու, օդամուղ գործիներու, եւլն. եւլն. եւլն.

ՊՈՍՖՈՐ ՀԵԾԵԼԱՆԻՒՆԵՐ

մամնաւորաբար արեւելքի համար պատրաստուած

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԱՇԽԱՏԱՆՈՑ

Հեծելանիւներու շինութեան եւ նորոգութեան համար

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱՏՈՒՆ ԱՊՈԼԼՈՆ

ՆՈՐԻՆ ՎԵՀԱՓԱՌ ԿԱՅՍԵՐ ՆԿԱՐԻՉՔ

(ԳԻՒԼՄԷՉԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ)

ՍԻՄՈՆ ՅԱԿՈԲԵԱՆ, արուեստագէտ-նկարիչ

Բերա, Մեծ փողոց թիւ 397, Պազար Ալըմանի դէմ

6 «Դապինէ» յանձնարարութիւն տուողին ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆՔ 30×40 հարիւրորդամեթր մեծութեամբ իր կենդանագիրը

12 «Դապինէ» յանձնարարութիւն տուողին ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆՔ 50×60 հարիւրորդամեթր ծաւալով ԲՆԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՄԲ իր կենդանագիրը

6 հատ Ապոլլոն քարթ փոքր ծաւալ	10	ղրշ.
6 » Ապոլլոն քարթ «բրոմինատ» ծաւալ	20	»

Յաճախորդը իրաւունք ունի ընտրելու այն «Ակրանի ափարատը» որն որ իրեն ընտրած ձեւին համաձայն չըլլայ։

لیبر ماركەلی انكلیز كبریتلری ٤٠٠ـ٥٠٠ـ٤٠٠ـ ٣٠٠ـ ٢٠ ـ١٠٠ـ ٧٠ دانەلی قوطیلر

درونندە ممالك عثمانیەنك هر طرفندە فروخت اولنور جنسی اعلا وناقابل مقایسە اولدقلری توصیە اولنور تركیا و بلغاریا ایچون اجنتە عمومیسی انكلیز تجاری آرتور ژ هوتر درسعادتدە غلطەدە قراتینە زقاغندە نومرو ٧

Western Assurance Company

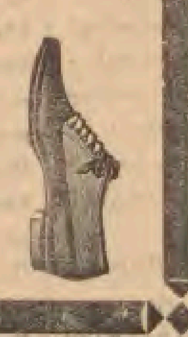

«ԾԱՂԻԿ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (25)

ԿԱԹՆԱՎԱՃԱՌ ԱՂՋԻԿԸ

Ե.

ՄԱՐՄՆԱՄԱՐԶ, ԿԱԽՕՐՐԱՆ, ՓՈԹՈՐԻԿ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

—Ա՜խ, ինչ սիրուն էք ու որչա՜փ երախտապարտ եմ ձեզի։

Մօնէն որ կնոջը բարկութիւնը քիչ մը իջած տեսնելով համարձակութիւն գտած էր, ըսաւ.

—Ատ մէկ եղանակ մը կայ որուն մէջ, ոչխարներ կան, տէ ալ չատ աղուոր կ'երգեն. Մանկօ նստած նանգիտ կը մանէր, մտածելով, երազելով միմիակ իր պտըտի՜կ, պտըտի՜կ, պտըտի՜կ . . .

—Լռեցէ՛ք, պարոն, ձեր խաղը նայեցէք, դուք քանի որ այնքան կը սիրէք խաղալը։ «Բիքէ՞թ» կը խաղաք կոր։

—Ջէ՛, Պիչէթ, «էքառթէ» է։

—Ինչ, «էքառթէ՞», ե՞րբ սորվեցար ատ «էքառթէ»ն։

—Խաղալ չեմ գիտեր, բայց ըսեմ ձեզի, ես գրաւ կը բռնեմ կոր։

—Ահ, գրաւ կը բռնէ՛ք կոր։ կը յուսամ գոնէ որ համեստ էք, խոշոր բաներ չէք խաղար։

—Ո՛չ, չէ՛, Պիչէթ, հանգիստ եղիր։

—Պարոն Մօնէն, տասը ղրուշնիդ կորսնցուցիք, ըսաւ Տէօթիվալ այդ վայրկեանին։

—Տասը ղրո՞ւշ . . . գոչեց տիկին Մօնէն աթոռին վրայ ոստում մը ընելով, որմէ սենեակին բոլոր կարասիները սարսեցան։ Ի՛նչ, Պարոն Մօնէ՞նն է ատ տասը ղրուշը խաղացողը։ Բայց սարսափելի է ասիկա։ Ախ, դրացուհիս, խնդրեմ ըսէ՛ք, ինչ ըրի՛ք ճաշին ատենը։ Ասչափազանցութիւնները ի՛նչ կը նշանակեն, Պարոն Մօնէն, խելքդ թռցուցի՞ր ինչ ըրիր։

—Ջէ, Պիչէթ, սխալմունք մըն է, կ'ապահովցնեմ քեզ թէ միմիակ քսան փարա կը խաղայինք։

—Տասը ղրուշ դրի՛ք խաղին, պարոն, ու ես վաստըկեցայ, ըսաւ լա Թոմասինիէռ։

—Պատճառը այն է որ չատ չահեցայ, ըսաւ Մօնէն ցած ձայնով իր կնոջը։

—Պէտք է խոստովանիլ թէ գրմբաղդ եմ, ըսաւ Տէօթիվալ, ու՛ա ժամն անգամ է որ խեղճ Մօնէնին կոր սրնցնել կու տամ։

—Երթր անգա՛մ, պարո՛ն, երթր անգա՛մ խաղցաք յաջորդաբար, աղաղակեց տիկին Մօնէն, երկանը նայելով, կատուի մը պէս՝ որ կը պատրաստուի մկան մը վրայ յարձակելու։

—Ահա՛ Արմիտի «տու»ն, ըսաւ տիկին Տէօթիվալ ո՛ն, պարոն Տարվիլ, հաճեցէք երգել տիկինին հետ։

—Ջեմ գիտեր, ըսաւ Օնիւսթ։

—Ա՜հ, բայց դուք առաջնակարգ երաժիշտ մըն էք. որ կրնաք մէկ տեսնելուն երգել։

—Ձեր պակասը պիտի լրացնեմ ես, պարոն, ըսաւ տիկին Մօնէն, առ ճապարելով հանել իր գլխարկը, այն վախով որ ձայնը խեղդուած դուրս չելլէ։

Տիկին Մօնէն սկսաւ։ Ձայնը կարծես թէ ակռաներու կրճտումի պէս բան մըն էր։ Մօնէն սկսաւ ծափահարել։ Յանկարծ դաշնակին յարերէն մէկը փրթաւ։ Այսպէս Աթալին մատները առեղնաշարին վրայ կը վազցնէր, նուագելու հուրքով կենդանացած։ Բայց յանկարծ երկրորդ լար մը ու երրորդ մըն ալ փրթան խրարու. տեսւէ. անկարելի էր շարունակել եւ Աթալի աչքի երաւ բռնելով։

—Արտաեցէ՛ք, մի՛ դք. ինչ աղէկ կ'երթայինք կոր։

—Անօտարի ձեր դաշնակներուն չնորհքը, ըսաւ տիկին Մօնէն հեգնութեամբ մը իր հովանոցին գլխարկը գլուխ անցընելով։ Նորէն խնծի Պ. Մօնէնի սրինգը բերէք, որ ո՛չ փրթելու, ո՛չ ալ արատելու վտանգը ունի։

—Կուզէ՞ս որ երթամ բերեմ զայն, Պիչէ՛թ։

Հա՛, գտա՛ր հինաց տատանի առաջարկ մը ընելու ատենը։ Պէտք է երթալ պտըտիլ, պարո՛ն, տարիս ամէնէն աղէկ բանն է, ձեր սրինգէն ալ։

Տէօթիվալ ձգեց խաղը, աքլոր մը պէս կարմրած եւ աղաղակեց։

—Անկարելի է այլ եւս շարունակել։ Տանտիկինն անգամ է որ կը յաղթուի. էն քիչը երկու ամիս կորսնցուցի։

—Ահ, ինչ մեծ բան, ըսաւ Թոմասինիէռ, ինչքն ալ տարի եղեր. այդ գումարը ես վարդ մէ՛կ անգամէն պիտի խաղամ իմ բարեկամներէս մէկուն հետ։ Անզանը պէտք է որ ռակիներով եւ մանքառաններով ծածկուած ըլլայ, այդպէսով է որ խաղ մը զուարճալի կ'ըլլայ. հակառակ պարագային՝ ձանձրացուցիչ, ուրեմն, հիմա, քնանալու՛ կ'երթանք կոր։

—Փակէ՛ք, պարոն, ո՛վ կ'արգիլէ ձեզ, ըսաւ աշխոյժ Աթալին, ձեզի պէտք չունինք մենք։

—Խօսե՛ր, քանի ա՛յնքան եկած է որ . . .

Պախխախ ձեզ պիտի կասասնցնել. ձեր սենեակը, որ վերը կը գտնուի։

—Ինչ խի՞նա, սիրելիս, ո՞ւր է, եթէ կը հաճիք հարցուց պզտիկ-տանտիրուհին, մինչդեռ իր երկիր վերնկէ ներ քնանալու, առանց ուեւէ մէկուն դէմ բարի ըսելու։

—Ջերմին ալ, սիրելիս, պատասխանեց տիկին Տէօթիվալ, բայց նախ ձեր ամուսնոյն սենեակն է ասիկա. մէկ հատ մը կրնանք յատկացնել ձեզի։

—Ինչպէս, արդեօք զիս ալ անոր հե՞տ պիտի պառկեցնէք։

—Բայց, անտարակոյս։

—Ահ, ծիծաղաշարժ բան է ասիկա, բայց ես Պ. Թոմասինիէռին հետ չեմ պառկիր։ Գիտէք որ ես իմ յարկաբաժինս ունիմ . . .

—Մէկ անգամի համար, աղուոր տիկին, ըսաւ Տէօթիվալ, չարաճճի դէմք մը առնելով չեք յանար որ ձեր սիրելի ամուսինը գգուելու։

—Ա՜խ, Աստուած իմ, որքան խեղկատակ բան է, ըսաւ Աթալի, երեսը կախելով։

Այդ միջոցին տիկին Մօնէն, որ վերջապէս իր չուշութեանն յարդարանքը աւարտած էր.

—Ես կը պառկիմ իմ ամուսնոյս հետ, եւ պիտի փափաքէի որ անիկա ինծմէ բաժնուած յարկաբաժին խօսք չընէր։

—Գիտես որ, Պիչէթ, բնաւ փափաք չունիմ . . .

—Աղէկ, պարոն Մօնէն, ես գիտեմ ինչ որ գիտեմ։ Պիչէթը բարի գիշեր, մաղթելու պիտի, ինչո՞ւ գլխարկիդ չէք դներ։

Մօնէն կը փախէր որ չըլլայ թէ կնոջ գլխարկին ծակը տեսնէ. եւ առ կային վերջապէս որոշեց դնել զայն ձախ ականջին վրայ, որպէս զի յատակը նուազ տեսանելի ըլլայ։

(Շարունակելի)